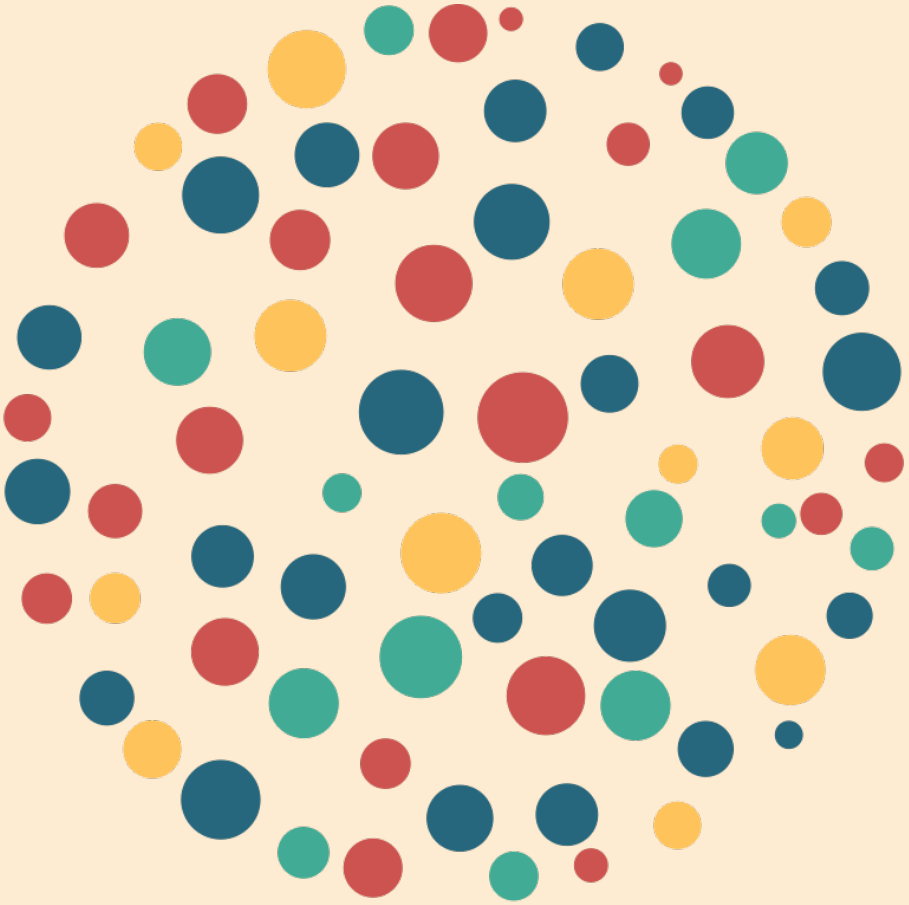


# DYNAMISK EVANGELIUM NYT EUROPA

## REFLEKSIONER FRA LAUSANNE EUROPE 20/21

Redigeret af Alexander Engberg Vinkel

# Dynamisk evangelium

# Nyt Europa

_____

Refleksioner fra

Lausanne Europe 20/21

*Redigeret af Alexander Engberg Vinkel*

Udgivet af Evangelisk Alliance

Dynamisk evangelium – Nyt Europa

Redigeret af Alexander Engberg Vinkel

© Evangelisk Alliance, 2022
Katrinebjergvej 75, 8200 Aarhus N

Forside: Finn Brohus

Bibelcitater er, hvor andet ikke er anført,
gengivet efter Den Danske Bibeloversættelse fra 1992.

ISBN: 978-87-973971-0-7

# Indhold

Introduktion ..... 5
*Af Alexander Engberg Vinkel*

Dynamisk evangelium – kristen vækst i en udfordrende tid ..... 7
*Af Nicklas Lautrup-Meiner*

Nyt Europa – en forandret kontekst for mission ..... 11
*Af Alexander Engberg Vinkel*

De unge er ikke, hvad de har været… ..... 16
*Af Lasse Holmgaard Iversen*

Diasporakirken i Danmark..... 21
*Af Lucas Skræddergaard*

Discipelskab og medvandring ..... 25
*Af Bodil Friis Skjøtt*

Religionsfrihed – et problem? ..... 30
*Af Henrik Sonne Petersen*

Skaberværk og evangelium går hånd i hånd..... 35
*Af Julie Kajgaard*

Evangeliet og byen - perspektiver på dansk praksis..... 38
*Af Michael Agerbo Mørch*

Workplace mission ..... 42
*Af Marianne Merrild*

Udtalelse fra Lausanne Europe 20/21..... 45

# Introduktion

*Af Alexander Engberg Vinkel, bach.theol.*
*og studentermedarbejder i Evangelisk Alliance i Danmark*

---

Man skal ikke have været længe omkring Lausanne-bevægelsen, før man hører en reference til 1 Krønikebog 12,33 og ordene om "issakaritterne, som var kyndige i at tyde tiderne, så de vidste, hvad Israel havde at gøre". Det lever som et hjerteslag i Lausanne-bevægelsen, at enhver generation i bøn og under Guds ledelse må være engageret i både at forstå dybderne af de bibelske skrifter og reflektere over tiderne og verdens foranderlighed, så kirken på den baggrund kan vide, hvad den skal gøre.

I Lausanne-bevægelsens historie har tre verdenskongresser på en særlig måde dannet rammerne om sådan et engagement. Den første verdenskongres, der markerede bevægelsens start, blev afholdt i Lausanne i 1974 og resulterede blandt andet i *Lausanne-pagten.* Den anden fandt sted i 1989 i Manila, på hvilken baggrund *Manila-manifestet* blev skrevet. I 2010 samledes mere end 4.000 fra 198 lande til den tredje og seneste verdenskongres i Cape Town, hvor *Cape Town-erklæringen* blev forfattet. I forordet til den engelske udgave lyder den udfordring, der var målet for verdenskongressen i 2010, således: "[T]o bring a fresh challenge to the global Church to bear witness to Jesus Christ and all his teaching - in every nation, in every sphere of society and in the realm of ideas".

10-året for verdenskongressen i Cape Town var en oplagt anledning til at reflektere over, hvordan den evangelikale kirke i Europa har handlet på og fremover bør handle på den udfordring, der blev formuleret tilbage i 2010. Derfor havde Lausanne Europe i 2020 planlagt en europæisk samling, som skulle afholdes i Polen med 800 delegerede under overskriften 'Dynamic Gospel – New Europe'. Samlingen var med inddragelse af hele kontinentet den første af sin slags i Lausanne-regi siden bevægelsens stiftelse i 1974.

Planlægningsgruppen var fra begyndelsen opmærksomme på, at der ikke blot skulle være tale om en konference, som delegerede tog af sted til og hjem fra igen, men at en samtale måtte finde sted både før og efter den fysiske samling. Derfor blev alle delegerede opfordret til at samle en gruppe på 10-12 personer – en såkaldt 'Impact Group' – som skulle drøfte muligheder og udfordringer for mission i dag i deres egen kontekst. Som hjælp hertil blev der hver måned fremsendt et materiale til at tage udgangspunkt i, og hver gruppe blev opmuntret til at opsummere deres snak i et online-forum oprettet til anledningen.

I Danmark blev der den 21. februar 2020 afholdt en inspirationsdag på Menighedsfakultetet i Aarhus for den danske delegation og andre interesserede. Få uger efter lukkede landet og efterhånden store dele af resten verden ned på grund af corona-pandemien. Det

betød, at samlingen først blev udskudt til november måned 2021 for så senere at rykke over på en online platform. Man kunne derfor enten følge med hjemmefra eller se dele af programmet sammen i mindre grupper. Platformen gav derudover rig mulighed for, at de delegerede kunne interagere med hinanden i forskellige samtalerum og finde sammen med andre med samme interesser som en selv og på den måde skabe nye relationer og nyt netværk på tværs af landegrænser, sprog og kultur.

Da mange af samlingens oplæg var optaget på forhånd, ligger fællesmøder, bibeltimer og seminarer nu frit tilgængelig til refleksion, udfordring og inspiration på Lausanne Europe's hjemmeside. Det er for eksempel muligt at se og lytte til en gennemgang af de fire kapitler i Filipperbrevet, oplæg om evangeliets indflydelse på Europa i fortiden, nutiden og fremtiden eller perspektiver på alt fra apologetik til kirkeplantning, fra antisemitisme til FN's verdensmål, fra seksualitet til kolonisering og meget andet.

Denne e-bog er blevet til i ønsket om at gøre opmærksom på ressourcerne og at invitere til en fortsat samtale om, hvad mulighederne og udfordringerne er for mission i Europa i dag. Sådan en samtale håber vi med e-bogen at inspirere til i en dansk kontekst men med udblik til og bevidsthed om, at vi er en del af en europæisk og global virkelighed. E-bogens artikler tager således udgangspunkt i bibeltimerne og en række seminarer og drøfter forskellige temaer fra et dansk perspektiv. Artiklerne er skrevet dels af medlemmer af den danske delegation, dels af andre med viden om og interesse i de forskellige emner.

Beslutningen om at udgive samlingen af artikler som e-bog er taget med henblik på, at formatet giver læseren mulighed for hurtigt og enkelt at kunne finde frem til videooptagelser af de seminarer, som artiklerne henviser til. Links til optagelserne er markeret med en understregning. I enkelte tilfælde henviser understregningen til andre udgivelser eller hjemmesider, som det for eksempel har været tilfældet i denne introduktion. Håbet er, at e-bogen vil give lyst til at se optagelserne af nogle af de omtalte oplæg eller til at gå på opdagelse blandt de mange andre på Lausanne Europe's hjemmeside, der behandler en lang række af temaer og problemstillinger for mission i Europa i dag.

E-bogen bærer titlen *Dynamisk evangelium – Nyt Europa* som en oversættelse af temaet fra Lausanne Europe 20/21. Da temaet blev fastlagt og konferencen afholdt var det først og fremmest med tanke på de politiske, økonomiske, sociologiske, teknologiske og religiøse – og mange andre – forandringer, som har formet et nyt Europa de seneste årtier. De færreste havde nok forestillet sig, at der blot tre måneder efter konferencen ville være krig i Europa, og at foråret 2022 ville bringe omfattende forandringer til det europæiske kontinent. Krigen i Ukraine bliver ikke behandlet selvstændigt i en af e-bogens artikler, men der bliver nogle gange refereret til den som følge af, at artiklerne er skrevet i løbet af foråret 2022. Ikke desto mindre kalder situationen på, at kirken også her under Guds ledelse må fordybe sig i de bibelske skrifter og tyde tiderne, så kirken må vide, hvordan den skal bringe det dynamiske evangelium til frelse, fred og forsoning i et nyt Europa.

# Dynamisk evangelium – kristen vækst i en udfordrende tid

*Af Nicklas Lautrup-Meiner,*
*cand. comm., redaktør og*
*kommunikationsleder for Luthersk Mission*

---

*Konferencens bibeltimer var en gennemgang af Filipperbrevet. De fire timer mindede Europas kristne om, at kristen vækst ikke først og fremmest er numerisk, men et spørgsmål om at vokse op til kristen modenhed midt i modgang.*

"Europa er forandret. Og udfordringerne og mulighederne for kristen mission er også forandret". Med de ord begyndte invitationen til Lausanne Europe 20/21. Navnet minder om en af de store forandringer, som Europa har været igennem siden foråret 2020: Coronapandemien satte sit tydelige spor på alle europæeres liv, og restriktionerne for at begrænse smitten betød aflyste gudstjenester og udskudte konferencer – herunder Lausanne Europe. Det var ikke bare programsatte kirkeaktiviteter, der blev udskudt og aflyst. Mennesker i al almindelighed mødtes også i markant mindre grad. Dermed var der vel også færre muligheder for kristen mission?

Men coronapandemien var bare en af flere omvæltninger. Da Lausanne Europe blev afholdt i november 2021 forudså de færreste nok det, der er virkeligheden i skrivende stund: Massive prisstigninger på daglige fornødenheder og krig i Europa, der vækker bange minder om en usikker fortid og skaber frygt for fremtiden.

Jo, Europa er i sandhed forandret, og corona og Ukraine-krig - om end voldsomme - er bare toppen af isbjerget. En langt dybereliggende udfordring er den post-kristne kultur, som i større og større grad vokser frem i Europa. Kristne, der holder fast i et klassisk kristent syn på Bibelen, seksualitet, køn og livets ukrænkelighed, bliver i disse år mødt med stadig større modstand. Og intet tyder på, at modstanden vil gå over eller blive mindre lige foreløbig.

Så hvad gør den kristne menighed i mødet med ydre modstand? I fire bibeltimer over Filipperbrevet forsøgte Lausanne Europe at indgyde Europas evangelikale håb – også når modstanden ikke kommer udefra, men inde fra menigheden – ved at svare på netop dette spørgsmål.

Og svaret er lige så enkelt at skrive i teorien, som det er svært at leve ud i praksis: Voks op til modenhed ved at se hen til Kristus! Jeg vil trække tre pointer frem fra timerne, der har levet i mit sind, siden jeg så dem.

**1. Voks i modenhed: Erkend, at du er lille**

Det er ikke uden grund, at man kalder Filipperbrevet for et glædesbrev. Paulus bobler over af glæde over Filippernes fremgang i troen, som han ser som et spejl af Kristus, der virker i dem. Men brevet er skrevet fra Paulus' celle, hvor han sidder fanget, fordi han bekender sig til Jesus. Men selv Paulus' lænker kan tjene Jesus, understregede Chris Wright i den første bibeltime, og Anne Zaki samlede tråden op i sin gennemgang af det tredje kapitel. For Guds virke gennem Paulus' lænker var ikke bare en uforudset, men positiv bivirkning. Nej, modgangen minder os om, at alle gode gaver kommer fra Gud. Derfor er det bedst for os – ja, selv for Paulus, som havde nok at være stolt af - at være lille, så at Jesus kan være stor.

Det stod klart for Paulus såvel som os, der lyttede til Zakis bibeltime, at ikke engang et flot kristent CV kan fortjene os en plads hos Gud. I stedet må vi underlægge os hans herredømme. Det fik vi allerede et hint om i brevets indledning, hvor Paulus præsenterede sig for menigheden i Filippi. Han kaldte sig ikke apostel eller en anden fin titel. Han kaldte sig derimod tjener – eller rettere "Kristi Jesu slave", påpegede Wright. Vi skal derfor ikke bare nøjes med at lægge vores egen stolthed og vores jagt på de andres anerkendelse fra os. Kristendommen er ikke et ydre frigørelsesprojekt, der har til hensigt på nærmest buddhistisk vis at bringe den troende til en tilstand, hvor det ydre ikke påvirker en. Vi vokser ikke i modenhed bare ved at erkende, at vi er små. Nej, samtidig med at vi anerkender vores egen status som tjenere, må vi også anerkende Guds status som konge. Kristen modenhed er villigt at underlægge sig Kristus og hans ord! Det har store konsekvenser for den enkelte, men det får også konsekvenser for relationerne til verden omkring en: Når vi erkender, at vi er Guds tjenere, kaldes vi til samme tjenerskab som Jesus: Kærligheden til alle de troende, omsorg for de svageste og et vidnesbyrd om Jesus til naboen.

**2. Voks i modenhed: Sæt i ydmyghed de andre højere end dig selv**

Men det giver ikke sig selv, at det skaber kærlighed til omverden at underlægge sig Guds autoritet. Det kunne lige så godt skabe en religion med stort fokus på regler. Når de fire oplægsholdere på Lausanne Europe 20/21 – og tusindvis af kristne sammen med dem – fastholdt det, handler det om det store forbillede, som den kristne har: Jesus.

At underlægge sig Gud som konge handler nemlig om ydmyghed. Og ydmygheden står i fuldt flor i Filipperbrevets kendte hymne om Jesus, der i ydmyghed satte os højere end sig selv. Jesus er det store forbillede for den kristne menighed – også i dag, understregede Hélder Favarin, der gennemgik andet kapitel. At efterligne Jesu ydmyghed var i datiden den sikre vej til bunden af samfundet, hvor alt afhang af ens plads og position i samfundet. Det samme gælder i dag, understregede den brasiliansk-fødte forfatter, der stærkere end nogen af de andre, understregede den pris, der følger af at være kristen. For ydmyghed er ikke en valgmulighed for en kristen: Der er ikke nogen sand kirke uden ydmyghed, for der er ikke nogen sand Gud uden ydmyghed.

Til en kristen i 2022 lyder samme kald, som det har lydt over enhver tid i kirkehistorien: Efterlign Kristus. Sæt i ydmyghed de andre højere end dig selv. Som Kristus har bøjet sig helt ned for dig, skal du bøje dig helt ned for din nabo. Ikke fordi du skal fortjene dig til noget. Ikke fordi du skal trykkes helt ned i støvet for at være en sand kristen. Men fordi din ydmyge tjeneste for andre er et vidnesbyrd om den konge, du tjener.

Kristi ydmyghed er et udtryk for, at han gav afkald på sig selv og betalte den højeste pris for vores skyld, men Filipperbrevshymnen slutter ikke i fornedrelsen: "Derfor har Gud højt ophøjet ham og skænket ham navnet over alle navne, for at i Jesu navn hvert knæ skal bøje sig i himlen og på jorden og under jorden, og hver tunge bekende: Jesus Kristus er Herre, til Gud Faders ære" (Fil 2,9-11).

Vores ydmyghed slutter heller ikke i fornedrelse, for selv om vi en kort tid her på Jorden måske må lide for evangeliet, så minder Paulus os om, hvor verdenshistorien ender: Ethvert knæ skal bøje sig for Gud. Derfor kan vi frit give afkald på at få denne verdens herligheder, for verdenshistorien ender i en lovsang af Kongernes Konge. Dér skal den, der tror på ham og bøjer knæ for ham allerede nu, sole sig i hans herlighed i en evighed.

**3. Voks i modenhed: Mød livet i lyset af, at "Herren er nær"**

Livet som en kristen er ikke en dans på roser, selvom målet står klart. Coronakrise og krigen i Ukraine – begge dele har rystet Europa og europæerne. Sammenligningen med et jordskælv er ikke overdrevet, og jordskælv og fred er ikke to ord, der passer sammen, understregede Adam Szumorek i den fjerde bibeltime. Men også i "jordskælvet" – uanset om det kommer udefra eller inde fra menigheden - eller udefra eller inde fra den enkelte kristne – gælder ordene til Guds menighed om at have samme sind som Kristus: Et sind kendetegnet af fred med hinanden, mildhed og en grundtone af glæde uanset verdens gang.

Det er lettere sagt end gjort, for der er nok af ting, der kan vække bekymringer. Men Szumorek understregede, at Paulus' opfordring til at glæde sig er knyttet til udtrykket "Herren er nær". Jesu genkomst minder ikke bare den kristne om, at Kristus er meget større end alle denne verdens herligheder. Nej, fordi Jesus kommer igen, ved vi, at denne verdens jordskælv en dag skal være fortid! Netop derfor er der grund til glæde, for alt er i trygge hænder hos Gud, der holder tiden i sin hånd.

Den viden skaber glæde og udholdenhed hos den kristne, fordi hun ved, at lidelsen en dag skal slutte. Men for Paulus står det klart, at den viden også må føre til, at den kristne lægger sig på sinde netop at leve som en kristen. Vi skal "føre et liv som svarer til Kristi evangelium", understregede han i kapitel 1. Den sprogbrug er et ekko af det romerske samfunds mantra om at være en god romersk borger, fortalte Chris Wright. Den implicitte opfordring til os i dag er altså at leve som en kristen på de sociale medier, på gaden, i skolen, på arbejdspladsen, i nabolaget – ja i alle afskygninger af samfundet, fordi vi ved,

at Jesus kommer igen. Det vil skabe modstand, for det kristne liv vil altid være modkultur, mente Wright. Men uanset hvilket jordskælv vi møder, kan vi se frimodigt fremad. For ”Herren er nær”.

**Sand, kristen modenhed**

Tilbage står et stærkt budskab om hvad sand, kristen modenhed er. Sand, kristen modenhed er at leve i lyset af den virkelighed, som vi ikke kan se: At Kristus sidder på tronen! Vi skal underlægge os ham og blive tjenere, ligesom han blev tjener. Ikke for at trykkes ned i støvet dag ud og dag ind, men som et vidnesbyrd om ham, der en dag skal komme og indtage sin retmæssige plads som verdens og dermed også Europas konge. Derfor kan vi frimodigt møde modgang her i Europa i 2022 og leve som hans tjenere for hinanden.

Lausanne Europe 20/21 blev en konference, der alene i den måde, den blev afholdt på – online – mindede om denne verdens jordskælv. Men summen af konferencens fire bibeltimer over Filipperbrevet blev også en stærk opmuntring til at leve som en kristen midt i Europas jordskælv og midt i vores egne. Forbilledet er Kristus, der lagde sin egen herlighed til side for at dø for os. At ligne ham mere og mere dag for dag er sand kristen vækst.

# Nyt Europa – en forandret kontekst for mission

*Af Alexander Engberg Vinkel, bach.theol.*
*og studentermedarbejder i Evangelisk Alliance i Danmark*

---

*I en rapport fra 2021 opfordrer den nye regionale leder for Lausanne Europa, Jim Memory, kirken til at betragte Europa som en kontekst for mission. Samtidig anser han Europa for måske at udgøre den største udfordring for kristen mission i dag. Artiklen reflekterer over, hvorfor kirken bør være optaget af sin kontekst og betragte Europa som kontekst for mission samt nogle af de udfordringer, der gør sig gældende i Europa i dag.*

**Kirkens kontekst**

Den kristne kirke har altid været optaget af, hvordan den kan forkynde evangeliet om Jesus Kristus til verden. Et led heri har været – og er stadig – at forstå den tid, det samfund og den verden, som kirken er sat i og sendt til. Med andre ord har kirken søgt at forstå sin kontekst. Kirken må kende sin kontekst for at vide, hvad mennesker er optaget af, og hvad der fylder i deres liv. Hvad er deres drømme, håb og behov? Hvad længes de efter, og hvad bekymrer de sig for? Kirken må søge svar på de spørgsmål og forsøge at tale ind i menneskers liv, så evangeliet erfares som autentisk og meningsfyldt. Hvis ikke kirken igen og igen tager den opgave på sig at forsøge at forstå sin kontekst, står kirken i risiko for at fremstå irrelevant og intetsigende.

At søge kendskab til og forståelse af konteksten er en vedblivende opgave for kirken. Tiden, samfundet og verden er i konstant forandring. Bevægelser, teknologier og omstændigheder opstår eller forgår igen, hvilket al sammen på forskellige måder påvirker menneskers livsforhold. Derfor bliver det igen og igen aktuelt og relevant for kirken at stikke en finger i jorden og spørge: Hvordan ser den kontekst ud *nu*, som vi er en del af, og som vi gerne vil forkynde evangeliet ind i?

I denne sammenhæng er konteksten Europa, og derfor må vi spørge hvilke problemstillinger, der kendetegner Europa i dag, og hvad det giver af muligheder og udfordringer for at formidle evangeliet om Jesus Kristus. Det er det spørgsmål, Jim Memory stiller skarpt på og søger at besvare i sin rapport *Europe 2021 - A Missiological Report*, hvorfra han på konferencen 'Lausanne Europe 20/21' fremhævede nogle temaer og pointer i seminaret *Issues of the New Europe – Trends for Mission Today*. Rapporten gennemgår generelle og åndelige perspektiver ved Europa som kontekst og giver et bud på, hvilke implikationer det har for mission i Europa i dag.

Det hele bliver behandlet i lyset af Covid-19, der i 2021 stadig var den mest gennemgribende faktor for blandt andet individuelle, sociale og økonomiske forandringer. Endnu har vi næppe forstået den globale pandemis konsekvenser for mission i Europa, før en ny situation i netop Europa også har omfattende konsekvenser for ikke bare det europæiske

kontinent men for hele verden. Ruslands invasion af Ukraine og den nye situation med krig i Europa med en række omfattende konsekvenser for livet i Europa understreger blot den pointe, at kirkens opgave med at kende og forstå sin kontekst bliver fornyet konstant.

**Europa som kontekst for mission?**

At beskæftige sig med Europa som kontekst for kirkens forkyndelse synes måske at være en selvfølge, men at Europa skulle være kontekst for *mission*, er måske mindre åbenlyst. I hvert fald har mission længe været særligt orienteret mod lande i Syd og Øst. Mission drejede sig om at sende missionærer "From the West to the Rest". I dag er situationen af flere grunde en ganske anden.

Selvom billedet er broget og komplekst, som Jim Memory gør rede for i rapporten, så er det for det første relevant og aktuelt at se Europa som kontekst for mission, fordi sekulariseringen har sat sit præg på kontinentet. Dette er særlig tydeligt i Vesteuropa. En rapport fra Pew Research Center fra 2018 viser, at selvom de fleste mennesker i de vesteuropæiske lande identificerer sig selv som kristne, så er de, der siger, at de er kristne, færre, end de der siger, at de er blev opdraget i en kristen familie. Dette svarer nogenlunde til de tal, der viser, at de, som ikke identificerer sig med en religion, er flere, end de som siger, at de ikke fik nogen religiøs opdragelse.

For det andet har mange lande i Europa også erfaret, at hvor de tidligere har været de lande, hvorfra missionærer blev sendt til resten af verden, så er de nu også blevet lande, der modtager missionærer fra de selv samme steder, som de tidligere har sendt til. Mission er ikke længere "From the West to the Rest" men "From Everyone to Everywhere". Europa er i den globale kirkes øjne blevet en lokalitet for mission.

For det tredje har selve forståelsen af mission ændret sig. Der synes at være en generel konsensus om, at kirken ikke *har* en mission, men at den er en del af Guds mission. Mission er således ikke én blandt mange aktiviteter i kirken, men mission er en del af kirkens væsen og identitet. Kirken er sendt af Gud til verden. Det betyder blandt andet, at mission ikke er reserveret til alene at være for de missionærer, der sendes ud til tværkulturel, global mission, men at enhver kristen må se mission som en integreret del af det at være discipel af Jesus Kristus.

Dette er nogle af de grunde, der gør det relevant og aktuelt at se Europa som kontekst for kristen mission. Til gengæld anser Jim Memory Europa for muligvis at være den største udfordring for kristen mission i dag (se forordet og side 49). Nedenfor vil jeg fremhæve nogle af argumenterne for dette synspunkt, som de fremgår af rapporten, og som ikke bliver behandlet selvstændigt i nogle af denne e-bogs andre artikler.

**Den europæiske kontekst**

*Økonomi*

Finanskrisen i 2008, eurokrisen i 2010'erne og senest coronakrisen har skabt store økonomiske udfordringer for Europa. En lang række europæiske lande har haft en voksende offentlig gæld, hvilket særligt har været tilfældet i de sydeuropæiske lande. Det har forårsaget spændinger mellem Nord- og Sydeuropa. De økonomiske udfordringer rammer også både missionsorganisationer og kirker, der skal finde nye måder at fundraise arbejdet på. For den enkelte europæer har kriserne også haft økonomiske konsekvenser, og de generelle prisstigninger gør, at mange ser ind i en usikker fremtid.

Her har Jim Memory øje for, at det at være optaget af økonomiske forhold i Europa på ingen måde er irrelevante for det at være kirke i mission. Tværtimod har udviklingen i forståelsen af mission i for eksempel Lausanne-bevægelsen bevæget sig i en retning af i højere grad at se det sociale ansvar og det at tjene samfundet som en del af mission. Et produkt heraf er bevægelsen *Business as Mission*, der beskæftiger sig med, hvordan det kan se ud at demonstrere Guds rige, når man er en del af for eksempel erhvervslivet. Der er brug for på mange niveauer at arbejde med, hvad det vil sige at udleve det dynamiske evangelium i mødet med nutidens økonomiske udfordringer. Dette ser Jim Memory derfor som et væsentligt aspekt af det at være en kirke i mission fremover: "Business as Mission may become one of the primary ways for Christians to give hope to tomorrow's Europeans" (side 42).

*Nationalisme*

Europa har de seneste år set en generel stigning i forhold til nationalisme. Politiske partier, der fører en overvejende nationalistisk politik, har fået en større opbakning og dermed en øget indflydelse på den førte politik i de respektive lande. Dette har skabt særligt to udfordringer for mission i Europa i dag. For det første bliver kristendom af flere politiske partier taget til indtægt for at skulle udgøre det nationales sammenhængskraft. Ofte er det også en bestemt trosretning, der indtager en nøglerolle i formuleringen af en nations sammenhængskraft. Dette bør den kristne kirke forholde sig kritisk til. Den kan og må ikke gøres til instrument for en nations politik. For det andet bør kirken tale den fremmedes sag og tale for et gæstfrit land. Hvordan kan vi tage imod og tale om dem, der kommer hertil, på en ordentlig og sober måde, hvor vi viser forståelse for forskelle på tværs af etnicitet, sprog og kulturer?

*Islam*

Undersøgelser viser, at muslimer i fremtiden vil udgøre en større andel af Europas befolkning, end de gør i dag. Jim Memory fremhæver en undersøgelse fra 2017 fra Pew Research Center, der viser, at det vil være tilfældet, uanset om ingen migration til Europa finder sted, om flygtningestrømmene stilner af og generel migration fortsætter, eller om både flygtningestrømme og den generelle migration fortsætter i samme tal, som det var tilfældet i årene 2014-2016. Når det gælder Danmark, viser den omtalte undersøgelse, at

muslimer udgør 5,4% af Danmarks befolkning. I 2050 vil denne procentdel i de tre forskellige scenarier være vokset til henholdsvis 7,6%, 11,9% og 16,0%.

De missiologiske implikationer af disse udsigter bør ifølge Jim Memory være, at undervisningen i muslimsk-kristen dialog og engagement ikke bliver forbeholdt specialister og eksperter på området, men bliver tilgængelig for enhver kristen. Muslimer kan man møde på arbejdspladsen, i Netto og idrætsforeningen, og derfor er det relevant for enhver kristen at vide noget om islam, og hvordan det kristne budskab kan formidles til muslimer. Tilstedeværelsen af flere muslimer har også fået den betydning, at islam har været med til at gøre religion til et mere offentligt diskussionsemne. Det er ofte blevet sagt, at religion er en privat sag. Men de seneste år er det blevet tydeligt, at religion også angår det offentlige liv, og at det ikke kan eller skal holdes inde bag hjemmets fire vægge.

*LGBT+*

En række undersøgelser viser, at Europa de seneste år har set en stigning i personer, der identificerer sig som LGBT+, og at denne stigning særligt knytter sig til den yngre generation (side 15). Det betyder blandt andet, at flere unge i højere grad end tidligere generationer vil have personer, der identificerer sig som LGBT+, tæt inde på livet som venner, klassekammerater og kollegaer. Herhjemme er forholdet mellem personer, der identificerer sig som LGBT+, og den del af kirken, der er fortalere for synet på køn som bestående af to grundlæggende biologiske køn og for ægteskabet som værende mellem to af hvert sit køn, med jævne mellemrum til debat. Hvordan kan kirken møde personer, der identificerer sig som LGBT+, med et kærligt fællesskab og samtidig fastholde et klassisk syn på køn og ægteskab? Dette er for kirken generelt en udfordring, men særligt med blik på den yngre generation er det et presserende spørgsmål, og Jim Memory peger med rette på problemstillingen som en af nøgleudfordringerne for kirken i Europa i dag.

*Covid*

Europe 2021 – A Missiological Report er skrevet og udgivet under corona-pandemien. Derfor spørger Jim Memory for hvert område, som han beskæftiger sig, hvad Covid har haft af betydningen for det enkelte område. Mange forandringer har fundet sted i Europa, men pandemien havde på én gang omfattende betydning på en lang række områder. Det har således også haft en betydning for det at være kirke i mission (se side 33-40).

Her fremhæver Jim Memory for det første, at pandemien har vist, at kirke og mission som sådan ikke er afhængig af en bygning, da meget har kunnet lade sig gøre med online møder. Det har tilmed været muligt at komme i kontakt med mennesker, som man almindeligvis ikke har haft kontakt til. Alligevel må kirken på bagkanten af pandemien reflektere over betydningen af fællesskabet, og hvilken forskel det gør at mødes online fremfor at forsamle sig på en måde, der kræver en bygning.

For det andet har Covid-situationen, hvor det for eksempel har været vanskeligt at rejse, været med til at skubbe det skift fremad, der har været i synet på mission, at mission ikke udelukkende består i, at missionærer bliver sendt til steder, der endnu ikke har hørt evangeliet, men at enhver lokal kirke også er kaldet til at være i mission i sin egen kontekst. Der er på mange måder stadig brug for global mission, men pandemien har understreget, at afhængigheden af de sendende missionsorganisationer og kirker kan vise sig at være ret så skrøbelig i mødet med kriser som corona. Jim Memory formulerer det sådan, at vi måske ikke bare skal til at tænke "*From Everyone to Everywhere*" fremfor "*From the West to the Rest*" men derimod tænke "*Everyone, Everywhere*" (side 36).

**En fælles opgave**

Udfordringerne for kristen mission i en europæisk kontekst er mange, og artiklen her har blot skitseret nogle få af dem. Der er derfor brug for, at *hele* kirken bidrager til samtalen om at være kirke i mission i Europa i det 21. århundrede. Både unge og ældre, kvinder og mænd, indfødte og nye europæere må på tværs af det kirkelige spektrum sammen reflektere over, hvordan vi kan bringe det dynamiske evangelium til det nye Europa.

# De unge er ikke, hvad de har været…

*Af Lasse Holmgaard Iversen,*
*sognepræst i Christianskirken, Aarhus,*
*og med i planlægningsgruppen for Lausanne Europe 20/21*

---

*… for da jeg var ung, var verden anderledes, end den er i dag, så det at være ung forandrer sig naturligvis også. Derfor er det også andre ting, de spørger ind til, når det kommer til Gud, tro og kirke, end vi, som er ledere i kirken i dag, spurgte ind til, da vi var unge.*

**De gode nyheder er blevet til dårlige nyheder**

Ensomhed. Angst. Spiseforstyrrelser. Misbrug. Det er ikke så få udfordringer og diagnoser, der fylder overskrifterne i artikler om unge i dag. Det kan man godt reagere på med at sige, at "de unge er da også så forkælede og kan ikke holde til særlig meget i dag". Problemet er bare, at selv om det skulle være korrekt (hvad jeg ikke mener, det er), så løser det ikke de unges problemer, at de, som har skabt det samfund, som de unge vokser op i, bare trækker på skuldrene. Derfor er en bedre reaktion at bekymre sig for den opvoksende generation og forsøge at lytte sig ind til, hvorfor de bliver ramt af for eksempel ensomhed og spiseforstyrrelser.

Noget af det man hører, når man spørger ind til de unges verdensbillede, er deres opmærksomhed på de store dagsordner i verden. Klima. Teknologiens udvikling. Flygtningestrømme. Og sammen med det hører en bevidsthed om, at vi har et fælles ansvar for at gøre noget ved disse ting. Desuden er de unge mere pligtopfyldende, sundere, mere oplyste og mindre kriminelle, end generationerne før dem. Som Christian Hjortkjær skriver i sin bog *Utilstrækkelig*: "De [unge] er så pligtopfyldende, at de bliver syge af det" (s. 9). Dét pres fører let til en skam over, at man ikke gør det bedre – på trods af, at man gør det bedste man kan hele tiden. Og sådan en skam er svær at håndtere og kan derfor føre til nogle af de ovennævnte udfordringer og diagnoser.

Det her er en meget kort og unuanceret gengivelse af en kompleks problemstilling. Men det giver dog et billede af, hvorfor det er så anderledes at være ung i dag, end det var for bare få år siden. Lægger man dertil, at vi siden ung(!)domsoprøret i 1968 har været optaget af at nedbryde autoriteter (som har ansvar) og fælles fortællinger (som skaber sammenhængskraft), bliver det tydeligt, at vi for tiden befinder os i et vakuum af mangel på tillid til det, som kan give mennesker en fornemmelse af, at vi er en del af noget større, og at vi dermed står med ansvaret for det hele selv.

**De unge og kirken**

Kirkens svar til det er naturligvis evangeliet om, at vi er skabt og elsket af Gud, og at han i Jesus har vist os sin kærlighed helt ud i yderste potens. Men de unge (og mange andre!) kan bare ikke høre det, for den grundlæggende tillid til Gud, kirken og Bibelen er der ikke. Og den har ikke været der i generationer.

Måske er det her relevant at gøre klart, at mange af de unge, vi møder i kirkernes ungdomsfællesskaber, naturligvis ikke er så kritiske over for Gud og kristendom, som unge uden for kirkerne er, da de enten er vokset op med troen eller har valgt den aktivt til på et tidspunkt. De unge, vi primært fokuserer på i denne artikel, er dem, som ikke er en del af kirken endnu. Men det er vigtigt at understrege, at der er et stort overlap i de spørgsmål, som unge i og uden for kirken stiller sig selv og deres omverden. Derudover kan manglen på svar være årsagen til, at unge, som er vokset op i kirken, vælger troen fra, fordi den ikke bliver ved med at give mening for dem.

Julia Gershcangen gør det tydeligt i seminaret *How the Dynamic Gospel Reaches Europe's Secular Young Adults*, hvordan de gode nyheder (ordet "evangelium" betyder gode nyheder) er blevet til dårlige nyheder. Hun udfolder det i tre punkter:

- Følelsesmæssigt, ved at det ikke er i kristendommen, at man oplever, at det giver mening at søge efter mening. Det gør jeg i stedet i mig selv.
- Intellektuelt, ved at kristendommen betragtes som i bedste fald forældet og irrelevant, og i værste fald direkte farlig, fordi den blokerer for videnskaben.
- Moralsk, ved at kristendommen anses for at være skadende på grund af dens moral og negative syn på for eksempel homoseksualitet, kvinder og så videre.

Så selv om vi i kirken synes, at vi står med en stor og vigtig hjælp til de unge, både menneskeligt og åndeligt, så er det tydeligt, at det er en udfordring at få opbygget den tillid, som skal til, for at vi kan afmontere nogle af de fordomme, som tydeligvis er der, og dernæst formidle det gode budskab, så det kan høres af de unge, der har så stor brug for at høre det.

Kigger vi nærmere på dén udfordring, så viser det sig, at det faktisk heller ikke er budskabet, der er noget i vejen med. Unge er åbne for kristendommens budskab. Problemet er nærmere afsenderen – kirken. Dét skal vi lige standse op ved. For det bekræfter nemlig, at evangeliet er hævet over tendenser i tiden, som skifter fra generation til generation. Var det ikke det, så var det i sig selv et nederlag for evangeliet, som ville gøre det umuligt for os som kirke at bevare tilliden til evangeliet.

Vi kan altså godt være frimodige i at formidle evangeliet, som vi kender det! Det er *måden,* vi gør det på, som vi skal tage et kig på.

Det samme siger Luke Greenwood, der også er en af oplægsholderne på seminaret *How the Dynamic Gospel Reaches Europe's Secular Young Adults* og seminaret *Reaching and Discipling Secular Youth***.** På baggrund af sin store erfaring med at formidle evangeliet til sekulære unge, er det tydeligt for ham, at de unge er skeptiske overfor institutionaliseret kristendom. Til gengæld er de åndeligt sultne!

Igen: Vi kan altså godt være frimodige! Evangeliet er stadig relevant for unge. Og de mærker ovenikøbet, at de har brug for det, uden at de ved, at det er dét, de har brug for…

**Hvad skal kirken gøre?**
Så kirken må på banen. Ikke bare for sin egen overlevelses skyld, men fordi der er et udtalt behov blandt unge for en modstemme til præstationssamfundet og et sted at gå hen, når de i det "meningstomme" rum erfarer, at der er udfordringer i vores liv og samtid, som er så store, at vi ikke selv kan håndtere dem.

Det er min egen erfaring, at vi, når vi står her og skal vurdere, hvad kirkens respons må være, *ikke* må forfalde til at tro, at vi alle skal gøre det på samme måde, fordi der er én måde at gøre det på.

I min egen kontekst – en sognekirke i Aarhus – kan overvejelsen for eksempel være, om vi skal lave gudstjenester, som er rytmiske og har en mere løs form med plads til inddragelse og fællesskab. Eller om vi skal fastholde den traditionelle gudstjeneste, hvor man kan deltage uden at involvere sig med andre, men i stedet suge til sig af det højstemte og mystiske, som man ikke oplever andre steder.

Min konklusion er, at vi skal gøre begge dele! Og kan vi ikke gøre begge dele hos os, så i hvert fald i det samlede udbud af muligheder i byens/områdets/landets folke- og frikirker. For den utraditionelle gudstjeneste kan noget, som nogle unge vil kunne identificere sig med, og den traditionelle gudstjeneste kan noget, som taler til andre unge.

De samme overvejelser er relevante, når vi skal vurdere, om vi skal lave oplysende/undervisende arrangementer med fokus på trosforsvar, *eller* om vi skal arrangere sociale tilbud såsom SU-middag eller brætspilsturnering. Der er brug for begge dele. Det samme gælder, når vi overvejer, om det skal være viden til hovedet eller fysisk aktivitet for hele kroppen. Begge dele kan noget. Og så videre… Det er oftest et både-og, uden at det dog nødvendigvis betyder, at du og din kirke skal gøre det hele.

Det vigtige er, at vi etablerer et fælles udgangspunkt – "a common ground", som Luke Greenwood formulerer det. Det gør vi, når vi formidler evangeliet ind i de spørgsmål, udfordringer og frustrationer, som de unge går med i dag. Det, som også gør dem syge, stressede og angste.

Det vil sige, at vi må tale om, hvad det betyder at være skabt og elsket. Hvad gør det ved os at høre det? Hvor ser vi Gud vise det konkret? Hvordan lever vi det ud i vores hverdag? Vi må finde svar på, hvad der er vores opgave i forhold til klimakrisen, og hvad vi må overlade til Gud. Vi må sammen undersøge, hvorfor Bibelen taler om, at sex hører til i ægteskabet mellem en mand og en kvinde, så de unge kan se en positiv motivation, og ikke kun en løftet pegefinger.

Det kan vi gøre i forkyndelse og undervisning i kirken (med kirkens unge som primær målgruppe), og vi kan gøre det i "samtalesaloner" eller "talks" på uddannelsesinstitutioner (med ikke-kirkelige unge som primær målgruppe). Vi kan gøre det på sociale medier og i en-til-en samtaler, når vi møder de unge der, hvor de har deres hverdag. Det, vi ikke må gøre, er at sidde og vente på, at de kommer til os! Vi skal ud at gøre os tilgængelige, der hvor de er. Husk på, at de ikke har tilliden til kirken som et sted, hvor man kan komme og søge brugbare svar.

**At gøre det sammen**

Ud over at etablere "common ground", er det vi gør, noget vi må gøre *sammen med* de unge. Det kan komme til udtryk på mange måder. For eksempel ved at vi på et helt praktisk plan er opmærksomme på at involvere unge – også dem, som ikke kommer i kirken – som frivillige. Det kan være i det konkrete tiltag for unge, som vi er i gang med at lave, eller det kan være i andre dele af kirkens arbejde, hvor man kan få lov at erfare tjenestefællesskab, og at ens bidrag er vigtigt.

Det gælder også, når vi i kirken skal finde ud af, hvordan vi kan række ud til byens unge. Her skal kirkens unge inddrages helt fra begyndelsen. De er eksperterne og ved, hvad de selv og deres studiekammerater er optaget af, og hvor kirken kan møde dem. Og de tiltag, som de tager ejerskab for, har langt større chance for at blive en succes, end det præsten finder på ved sit skrivebord, og derefter går ud og finder frivillige til blandt kirkens unge…

Derudover udfordrer jeg mig selv på, at det at lave kirke sammen også er noget, vi gør i selve forkyndelsessituationen. Kirkens traditionelle forkyndelse er meget monologisk. Hvordan kan vi i højere grad gøre dét sammen? Samtale i grupper undervejs i prædikenen med efterfølgende respons er en simpel måde at begynde med det på, som kan virke revolutionerende i et kirkerum. Man kan også afprøve et "spørgsmål-og-svar"-format eller lave "stand up theology", hvor en forkynder formidler et teologisk tema i 'stand-up format' og som oplæg til samtale og debat.

Det ligger dybt i kirkens DNA, at kirke er noget, vi gør sammen, og de unge er i langt højere grad end tidligere generationer vant til at blive inddraget, reflektere sammen og gå nye veje, så det skal vi naturligvis også gøre i kirken på alle niveauer.

**Vær åndelig**

Der er meget af ovenstående, som man er enige om, når man taler om at være kirke for og med unge på tværs af kirkeskel og teologiske skel. Dét, som for mig står som det afgørende i den tilgang til, hvordan vi skal nå unge i dag, som det bliver beskrevet i de seminarer, der har inspireret mig til denne artikel, er, at vi skal turde tale åndeligt. Vi skal være frimodige i, at vi tror, at der findes en Gud, og at det er ved at åbne op for en åndelig virkelighed, at der kan findes andre svar, end dem som videnskaben, logikken eller erfaringen kan give os.

Evangeliet er så kontraintuitivt og -kulturelt, at det aldrig kan komme til os, ved at vi sidder og reflekterer og overvejer for os selv. Det *må* komme til os udefra. Og det må komme i fællesskab med andre. Sådan er det i dag. Sådan var det også på Jesu tid.

Udfordringen for enhver generation er at forholde sig til, hvem vi tror, Jesus fra Nazaret var og er. Svaret på dét spørgsmål er afgørende for, hvilke svar vi finder på alle andre spørgsmål i livet.

# Diasporakirken i Danmark

*Af Lucas Skræddergaard,*
*cand.mag. i religionshistorie,*
*netværksmedarbejder i Folkekirkens Migrantsamarbejde*

---

*I de to seminarer "Getting to Know the Diaspora Churches of Europe" og "Collaboration Between Diaspora and European Churches" bliver mangfoldigheden af kristendommen i Europa udfoldet. Denne artikel beskriver fra et dansk perspektiv nogle af de problemstillinger, som opstår mellem europæiske menigheder og internationale menigheder/internationale kristne, og som de to seminarer sætter fokus på.*

**Internationale menigheder i en folkekirkelig virkelighed**

Diasporakirker er både nyt og utroligt gammelt i dansk kontekst. Ved begrebet diasporakirke forstås kristne, der har en anden herkomst, end det land de bor i, og som ofte har en anden teologi end majoritetskirkens i det pågældende land, som diasporakirken befinder sig i. I Danmark kender vi det historisk fra for eksempel herrnhuterne (Brødremenigheden), som fik lov til at slå sig ned i Christiansfeld i 1773.

Fremfor 'diaspora' anvender jeg i denne artikel formuleringerne 'internationale menigheder' og 'internationale kristne', da det på trods af at være nogle vage formuleringer er dem, der har færrest negative konnotationer. For eksempel kan det minde om en brug af ordet 'migrantkirke'. Hvis man kalder den anglikanske kirke i Danmark for en migrantkirke, er det en pudsig kategorisering. Kirken har været til stede i Danmark i over 300 år, og menigheden består både af danskere og personer med andet herkomstland.

Den danske opfattelse af kristendommen er åbenlyst formet af en folkekirkelig virkelighed. Siden 1849, hvor kirken fik sin særstilling i Grundloven, har folkekirken i dens nuværende form været med til at påvirke samfundets udvikling, velfærdsstaten, og de etiske og moralske debatter, som har optaget danskerne. Det kan godt være, at kristendommen og folkekirken måske ikke fylder meget i den gennemsnitlige danskers tanker i hverdagen, men kirkens indflydelse er uomgængelig.

Hvis man ser til andre lande, har folkekirkens struktur også tilladt, at kirken har et meget bredere teologisk spektrum end i sammenlignelige lande. I Norge og Sverige har bevægelser i kirkelivet, som er længere ude på et teologisk spektrum, i højere grad dannet egne trossamfund. Dette har ledt til, at den norske og svenske kirke har et snævrere teologisk spektrum, men en stærkere repræsentation af frikirker, som også har langt flere medlemmer i Norge og Sverige. Groft sagt, så har folkekirken slugt en stor del af de kristne, som i andre lande har valgt at etablere egne trossamfund. Dette har yderligere været med til at cementere folkekirkens rolle i Danmark og har, uden det har været hensigten, været med til at begrænse frikirkers udbredelse. Derfor optræder internationale menigheder også i en folkekirkelig kontekst. Det prisme, som internationale menigheders udtryk af kristendommen bliver betragtet igennem, er luthersk. I Danmark er de internationale menig-

heders virkelighed, at de består ved siden af en indflydelsesrig folkekirke, som er med til at forme det samfund, de lever i.

For at forstå Danmark bliver man også nødt til at forstå folkekirken. Se blandt andet på Grundtvigs frihedstanker, som gennemsyrer det danske demokrati. Oplysning, dannelse, og udveksling af holdningsforskelle er værdier, som vi tilskriver Grundtvig, og Grundtvig var først og fremmest kirkens mand. De tanker er ikke unikke for hverken Grundtvig eller Danmark, men de har i deres danske særegenskaber været afgørende for vores udvikling.

Midt i denne virkelighed findes der også en lang række internationale menigheder, for hvem folkekirkens univers eller kristendommens indflydelse på Danmark ikke er åbenbar.

Hvis vi særskilt ser på de internationale menigheder, kan et forsøg på at inddele dem i kategorier se således ud:

- Etniske menigheder. Disse kan defineres af etniske tilhørsforhold, nationale tilhørsforhold, eller sproglige grupperinger. Dette er, hvad man kalder diasporakirker. De nationale tilhørsforhold er ofte meget stærke.
- Internationale denominationer. Disse kan være verdensomspændende og etablere sig i Danmark, fordi en tilflyttende gruppe måske har tilhørt den denomination i deres herkomstland og ønsker at bringe den til Danmark. Modsat etniske menigheder vil man i højere grad se en sammenblanding af forskellige etniciteter og sproggrupper.
- Danske menigheder med stor international tilstedeværelse. Dette kan både være fri- og folkekirker, hvor der eventuelt er en stor repræsentation af en bestemt etnisk gruppe eller internationale i det hele taget.

**Hvem er de internationale kristne?**

Bevæggrundene for at flytte til Danmark kan være mange. Nogle flytter på grund af kærlighed, jobmuligheder eller studie, for andre er det tilfældigheder, og desværre er der også en stor gruppe, som er i Danmark, fordi de har måttet flygte fra deres hjemlande på grund af krig, religiøs eller politisk forfølgelse. Ofte er det en udbredt misforståelse, at internationale kristne primært er i byområderne. Danmark er præget af en divers sammensætning af tilflyttere, hvor en stor gruppe bor i yderområderne, da de for eksempel er tilknyttet landbruget. Dette er især østeuropæiske arbejdsmigranter, som ofte er enten ortodokse eller katolske. Denne gruppe danner sjældent egne menigheder, men de deltager i stedet i etablerede menigheder. I for eksempel den lokale ortodokse kirke kan en bestemt sproggruppe så afholde sin egen gudstjeneste med betjening på deres modersmål, men det er under den etablerede menighed.

I storbyerne er internationale menigheder præget af stor diversitet. For etniske menigheder vil der ofte være et behov for at fastholde de traditioner og den teologiske forståelse, man er vant til fra herkomstlandet. Man har oplevet et tab af identitet, og her spiller

menighederne en vigtig rolle. Gennem en fælles forståelse for en kultur, som måske er fremmed for den gennemsnitlige dansker, er disse menigheder med til at give et frirum for de mennesker, som befinder sig langt fra deres herkomstlande. Disse menigheder kan bestå af en fælles sproggruppe, der breder sig ud over flere forskellige landegrænser, eller det kan være nationale kirker, som i langt højere grad består af en bestemt nationalitet. Det er dog også en vigtig pointe, at for langt de fleste internationale menigheder er det sjældent, at der i deres herkomstlande er en så dominant teologi/kirke, som det er tilfældet med folkekirken i Danmark. I andre lande vil der snarere være flere kirkelige retninger, hvor ingen af disse har samme form for indflydelse som folkekirken. Disse forskellige kirker kan også internt opleve stridigheder. Udover at se på hvilken nationalitet eller sproggruppe som en menighed tilhører, skal man også tage hensyn til, hvilken denomination den tilhører.

Derudover er der både i landområderne og storbyerne en større tilstedeværelse af internationale kristne i traditionelt danske menigheder. Ofte kan der opstå en bevægelse blandt etniske grupperinger, hvor især første generation af tilkommende har et større behov for at tilhøre en international menighed, hvorimod deres børn har haft en større grad af interaktion med det øvrige samfund, og derfor søger de ofte mod allerede etablerede primært etnisk danske menigheder.

En anden faktor er også, hvad baggrunden er for, at man er kommet til Danmark. Hvis man frivilligt er kommet til landet, som for eksempel på grund af et job, har man ikke nødvendigvis samme behov for at fastholde sin traditionelle teologiske tilknytning. Der er det mere det, at man mangler et åndeligt fællesskab, som er drivkraften. Denne gruppe vil i mindre grad kunne se sig selv som del af en primært etnisk menighed. Et godt eksempel på dette er Folkekirken for Internationals i København. Dette er en menighed på folkekirkeligt grundlag i Eliaskirken på Vesterbro, men hvor menighedens aktiviteter afholdes på engelsk. Menigheden består af mange forskellige nationaliteter og mange forskellige sproggrupper, men menigheden har søgt et åndeligt fællesskab, som folkekirken i dette tilfælde udfylder.

**Det særegne og det fælles**

For folkekirken består udfordringen i, at kirken skal afgøre, hvordan den kan tilpasse sig en virkelighed, hvor danskerne i stigende grad er blevet etnisk diverse, og hvor denne gruppe af internationale kristne ikke har en forforståelse for folkekirken. Når folkekirken tilpasser sig, vil der opstå konflikter mellem den danske forståelse af kirken, og hvor langt kirken skal gå for at tilpasse sig en anden gruppe. Et vigtigt værktøj hertil er, at man arbejder med to forskellige principper: det særegne og det fælles. Folkekirken skal ikke opgive sit særegne udtryk for at tilpasse sig internationale kristne, men kirken skal stadig se på, hvor man kan skabe fælles forståelse og fællesskaber. Disse to begreber udelukker ikke hinanden, men det kræver, at man gør sig bevidst, at man hverken skal frastøde den menighed, som allerede er i kirken, eller de internationale, som ønsker at blive en del af

menigheden. Et eksempel på dette kan være, at menigheden oversætter sin gudstjeneste til for eksempel engelsk, men at den stadig bliver afholdt på dansk.

For frikirkerne er problemstillingerne både de samme som folkekirken, men frikirkerne har også en særlig problemstilling. Selv for de danske, karismatiske frikirker vil man i stor udtrækning kunne tale om, at det er en karismatisk udfoldelse i en luthersk kontekst. Dette betyder, at det karismatiske udtryk i frikirkerne i Danmark måske ikke er lige så udpræget, som det er blandt internationale, karismatiske kirker. Dette kan lede til, at internationale kristne kan misforstå menighedernes udtryk. Hvis dette skal undgås, så skal frikirker også sørge for at skabe rum for det særegne og det fælles. Den samme teologi på papiret leder ikke altid til det samme udtryk. Sagt på en anden måde, så er en pinsekirke i København ikke det samme som en pinsekirke i Akra.

**Fællesskab som gennemgående tilknytningspunkt**

Et af de vigtigste værktøjer både for folkekirken og frikirkerne er fællesskab. Hvis man skal have et ægte samarbejde mellem internationale kristne og danske kristne og i sidste ende bygge fælles menigheder, så kræver det, at der er fællesskaber på tværs. Det kræver, at man møder hinanden med ægte nysgerrighed og et ønske om at lære hinanden at kende. Danske kirker har også mange menigheder, som har forskellige syn på fællesskaber. For nogle menigheder vil det primært være søndagsgudstjenesten, som er det bærende element, og der vil ikke nødvendigvis være mange aktiviteter i menigheden i løbet af ugen. Er det alligevel tilfældet vil disse aktiviteter måske have karakter af beskuende arrangementer (for eksempel et foredrag) frem for at være aktiviteter bestående af interpersonelle udvekslinger, hvorimod andre menigheder vil have aktiviteter, som er mere fællesskabsorienteret i løbet af ugen (for eksempel fællesspisninger og bibelstudiegrupper). Uanset hvilken form for menighed, der er tale om, er der et fællesskab.

Fællesskabet må være indstillet på, at det skal fungere som en form for oversætter mellem den danske forforståelse af samfundet og kristendommen og herboende internationale, som skal se dem selv som en del af samfundet og af kirkerne i Danmark. Hvis det kun er enkeltindivider, der i de etablerede menigheder, forsøger at skabe fællesskab med internationale, ender der med at være en alt for stor byrde for disse mennesker. Ofte vil der være en diskrepans mellem den internationale og danskeren, idet at vi er vokset op her, og vi allerede har vores fællesskaber og de venner, vi har brug for, så vil internationale skulle forsøge at skabe helt nye relationer. Dette kan føles som overvældende for den enkelte, og derfor er der behov for, at det bliver et fælles ansvar for menighederne.

Alt i alt skal kristendommen i Danmark tage stilling til en global kirke, som ofte er meget anderledes fra kirken i Danmark. Dette kan lede til en lang række af problemstillinger, men det kan også lede til et frugtbart samarbejde og i sidste ende menigheder med mange forskellige nationaliteter til stede, som er med til at udtrykke kirkens globale tilstedeværelse og kristendommens evne til at transcendere nationalitet og etnicitet.

# Discipelskab og medvandring

*Af Bodil F. Skjøtt, cand.theol.,*
*medlem af Lausanne Europe Regional Team*
*og bestyrelsesmedlem i Evangelisk Alliance i Danmark*

---

*Hvordan skal vi tale om discipelskab? Artiklen beskriver, hvordan vi ofte kommer til at tale om discipelskab som et kursusforløb, og præsenterer med udgangspunkt i to seminarer et bud på, hvordan vi i stedet bør tale om discipelskab som en kultur.*

**Spørgsmål om discipelskab**
Temaet for Dansk Missionsråds (DMR) studieudvalgsmøde i foråret 2022 var "Discipelskab". Emnet blev belyst fra en række forskellige vinkler, hvor nogle indlæg tog afsæt i et arbejde blandt nye Jesus-troende med muslimsk baggrund. Andre eksempler var fra en afrikansk kontekst, hvor danske organisationer har partnerkirker. Endelig var der eksempler fra en dansk kontekst især blandt unge, som allerede har tilknytning til et kirkeligt miljø.

I referatet fra mødet blev dagens indhold samlet op i blandt andet følgende spørgsmål, som tydeligt afspejler, hvordan der tænkes – eller ikke tænkes – omkring discipelskab, ikke mindst i en dansk/vestlig kontekst. Her hedder det blandt andet:

- *Hvor meget er discipelskab en dynamisk proces, der udtrykker tro, og hvor meget er det en struktur, der leder troende ind i en tros-tradition?*
- *Er vi som danske kirker og organisationer gearet til at udruste enkeltpersoner og fællesskaber til at være disciple?*
- *Kan vi som kirker og organisationer have nogen positiv betydning for samfundet, hvis ikke vi udruster enkeltpersoner og fællesskaber til at være disciple?*

Spørgsmål som alle afspejler både en uklarhed omkring, hvad vi mener, når vi taler om discipelskab, men også stor usikkerhed omkring hvordan discipelskab – og mentoring og medvandring – kan og skal se ud i vores kirke og kristne fællesskaber.

Ved Lausanne Europe 20/21 blev emnet discipelskab og medvandring særligt taget op i seminarerne *"Fostering a Discipel-making Culture"* og *"Whole Life Mentoring"*. Sidstnævnte har især fokus på medvandring, men som seminaret om discipelskab viser, er der et stort overlap her, ikke mindst når vi taler om discipelskab som kultur og ikke primært som et program.

**Discipelskab som kursusforløb**
På DMR-temadagen blev det tydeligt gennem de forskellige indlæg, at den måde, vi taler om discipelskab, først og fremmest handler om materialer eller ser discipelskab som et

kursusforløb. Vi taler om discipelskab som et program eller et kursus, vi afvikler over et bestemt tidsforløb, hvad enten fokus er på oplæring af iranere, der netop er kommet til tro, eller konteksten er partnerkirker i Afrika, eller det drejer sig om vores egen danske kontekst og her så især i forhold til unge.

Til den mere teoretiske undervisning vil der ofte være tilknyttet "øvelser", eller der kan være eksempler på konkrete praktiske tiltag, som "kursisten" kan øve sig på. Men som det også blev indrømmet på studiedagen, så bliver øvelserne/praktikdelen alt for ofte noget, der betragtes – i hvert fald af "kursisten" - som et supplerende forslag til, hvordan teorien kan omsættes i det virkelige liv. Praktikdelen får kun lidt fokus, hvis den ikke helt springes over. Måden, hvorpå vi i en kirkelig kontekst i Danmark forholder os til discipelskab, er stadig først og fremmest som formidling af information og bibelundervisning. Gerne med relation til bestemte praktikker omkring emner som bøn og bibellæsning. Det er også med henblik på, at det, som formidles, må skabe en anderledes livsstil og andre vaner, men den del overlades ofte til den enkelte "kursist". Som discipelskab formidles, er det i højere grad til hovedet end til hele kroppen. Discipelskab som noget, der primært er relationelt - både som udtryk for en relation til Gud og til andre, som man "vandrer" med - fylder langt mindre.

**Hvordan kommer vi fra discipelskab som et kursus til en kultur?**
Som kirke, forstået både som institution og som fællesskab, er vi både i verden og også en del af verden. Vi benytter det sprog og de billeder, som findes her, og vi skal forholde os til de spørgsmål, der rejses, for de er også vores. Men vi er også i verden med værdier og et livssyn eller et verdensbillede, der ofte kolliderer med det, vi møder i verden omkring os. Discipelskab handler derfor også om, hvordan vi hjælper hinanden til at danne modkultur til samfundet omkring os. Kun sådan kan vi som kirke være lys og salt. Men kultur er ikke noget, den enkelte skaber. Det kan vi kun som fællesskab, og i den måde vi danner relationer på tværs af generationer og organisationer. Derfor er der en organisk sammenhæng mellem discipelskab, medvandring og mentorskab, som omfatter hele kirken som "familie".

*Hvad er det at være discipel?*
Helt elementært indebærer det at være discipel *af* nogen. I vores sammenhæng her er det at være discipel *af Jesus*, at respondere på hans "Kom og følg mig" (Mark 1,17) eller tage imod opfordringen, som den lød til de to Johannes-disciple: "Kom og se" (Joh 1,39). Det er en vej/vandring, man begiver sig ud på.

En discipel er også en, som er *i lære* - og her vel at mærke i lære for livet (for discipelskab er ikke et kursusforløb, som man afslutter). Det indebærer at lære *af* Jesus og *om* Jesus og så omsætte det, man lærer/møder, i praksis, så det bliver til livsstil og overbevisning. Paulus kan også sige det på denne (frimodige) måde til de kristne i Filippi: "Hvad I har lært og taget imod og hørt og set hos mig, det skal I gøre" (Fil 4,9).

Endelig er discipelskab forbundet med tjeneste/ydmyghed. For som disciple er vi i lære hos ham, som kom "ikke for at lade sig tjene, men for selv at tjene" (Mark 10,45).

*En proces der tager tid*

At være *i lære* betyder normalt at læretiden på et tidspunkt er forbi, og man kan kalde sig udlært. Men når vi snakker om at stå i lære som discipel, taler vi om en livslang proces. Det er en proces, noget der vokser og udvikles. Men selv om discipelskab er livslangt og ikke et "quick-fix", som vi ellers godt kan lide det i vores samfund, hvor alt helst skal være effektivt og "instant", indebærer det både ord som vækst og modenhed. I sit bidrag til seminaret *Fostering a Disciple-making Culture* bruger Diana "DU" Anton billedet med at bearbejde gammelt træ: det tager tid; det må tage afsæt i træets tilstand og begynde der; det kan ikke forceres, for så går træet i stykker; det kræver tålmodighed. Diana nævner så, hvordan hun selv over en periode på 6-8 år har vandret sammen med en, som hun kalder sin ven og nu også medarbejder. Men det har også været en proces med både skuffelser, nederlag og tidspunkter, hvor hun mest af alt havde lyst til at "kassere træet". Det var – og er stadig – et relationelt fællesskab og en medvandring, der er livslang, om end den kan ske med forskellig intensitet undervejs.

*Hengivenhed snarere end disciplin*

Discipelskab og medvandring byder på - siger jeg af egen erfaring – rigtigt mange gode og opmuntrende oplevelser. Men det er også besværligt. Der er nederlag og skuffelser undervejs, og man kommer også i kontakt med egne nederlag og egen sårbarhed. Derfor er det så vigtigt, at det udspringer af vores relation eller - med et "stort" ord - hengivelse til Jesus og vores ønske om at være hos ham og leve i ham. Discipelskab er forbundet med disciplin, ja, men først og fremmest med hengivenhed/devotion. Mike Bett, den anden bidragsyder til seminaret om disciple-making culture, citerer i en artikel operasangeren Luciano Pavarotti for at sige: "People think that I am diciplined. It is not about disciplin. It is about devotion."

Discipelskab er relationel og uden egen relation til ham, som kalder os til at være disciple, mangler vi selve nerven – eller navet, som får hjulet til at dreje rundt.

*At være en "to-øjet" leder*

Det er et udtryk, som Mike Bett bruger i sit indlæg. Han gør det for at understrege, at discipelskab er en livslang proces, hvor fokus er på næste generation; dem, som kommer efter os. Vi skal have øje på dem, og hvordan vi kan oplære, opmuntre og være med til at danne dem. Men fordi vi også "taler" med vores egne liv, skal vi også have et øje på, hvordan vi selv lever, og hvordan vores egen relation/"devotion" til Kristus kommer til udtryk i vores liv. Tør vi – som Jesus – sige til næste generation: "Kom (med hjem) og se", hvordan discipelskab ser ud i praksis i mit liv. Paulus opmuntrede menigheden i Filippi til at praktisere det, de hørte af ham, men ikke kun hvad de har hørt; også hvad de

har set. For discipelskab er ikke kun information til hovedet. Det er liv, vi deler og demonstrerer for hinanden, når vi vandrer med hinanden.

*Discipelskab, fællesskab og familie*
Det er ikke en tilfældighed, at ord, der relaterer til familie, forekommer så ofte i Bibelen. Abraham (og Sara) skal blive en familie, Jesus kan kalde disciplene for både søstre og brødre og børn, og Paulus kalder Timotheus for sin søn. Discipelskab har brug for et fællesskab, en familie, hvor vi også er der for hinanden, når det bliver kompliceret og bøvlet. Hvor vi kender og forpligter os på hinanden på den lange bane. Vi har brug for mennesker i vores liv, som kender den lange historie om os, og som både kan og har ret til at stille de svære spørgsmål, netop fordi de har vandret med os over tid.

Det kan være fint med en jævnaldrende medvandrer og ikke et ondt ord om kristne fællesskaber defineret ud fra alder. Men det er, når vi bliver en familie – på tværs af generationer - at det kristne fællesskab kan bestå både af en ældre Barnabas, en moden Paulus og en ung Timotheus. At være discipel er som at være med i en familie. Det er livslangt, og man bliver aldrig "udlært". Sådan er det også med discipelskab.

*Kirke som et fællesskab der skaber disciple*
Når Jesus sender sine disciple ud, sådan som det kommer til udtryk i Matt 28, i Missionsbefalingen, er det ikke, for at de skal skabe konvertitter men netop disciple. Det sidste kræver tid men også et fællesskab. Det er en livslang proces og netop ikke et kursus, man tager. Det må være relationelt, for det er i vores relationer med hinanden, at vi kan afspejle og demonstrere evangeliets budskab om forsoningen og genoprettelsen. Gud er relationel og vil en relation til os, og den relation må udleves i vores indbyrdes relationer i det kristne fællesskab. Det er her, discipelskabet kan få krop og blive til mere end teori. Det indebærer "undervisning i klassen", bibelundervisning – "idet I lærer dem", men det indebærer også "at stå i lære", at få demonstreret det, man lærer, og det selv at må få muligheden for at "øve sig", begå fejl og få hjælp til at komme videre.

**Discipelskab – "den måde vi gør tingene på"**
I Rom 15,14 siger Paulus om dem, han skriver til i Rom, at han ikke tvivler på, at de er fulde af *godhed*, og at de har fornøden *indsigt*, så de kan *vejlede* hinanden. Mike Bett bruger dette vers til at sige, hvad der skal til for at skabe en kultur i vores menigheder og kristne fællesskaber, som nærer og fremelsker discipelskab. Kultur kan defineres som "den måde vi gør tingene på her hos os", og i verset her understreges tre ting:

1) Godhed, som har at gøre med karakter, eller dem vi er. Det er en del af Helligåndens gerning i os, sådan som Åndens frugt (i ental!) beskrives i Gal 5,22. Her nævnes godhed sammen med karaktertræk som kærlighed, tålmodighed og trofasthed.

2) Indsigt, som har at gøre med kundskab, og det vi kan lære med og få formidlet til hovedet
3) Vejledning, der har at gøre med evner eller færdigheder, som vi har fået opøvet.

Det er alt sammen noget, som forudsætter relationer, tid og tålmodighed, og at vi vil vandre med hinanden både på tværs af generationer og på tværs af nye og gamle (i troen). Det er noget af det, som kommer til udtryk i de podcasts og andre ressourcer, der er samlet på hjemmesiden medvandring.kfs.dk, som Kristeligt Forbund for Studerende (KFS) står bag i samarbejde med andre ungdomsorganisationer.

Det forudsætter også, at ledere ikke ser en menighed eller et fællesskab, som deres projekt, hvor deres vision skal udleves, eller som de skal få til at lykkes, men derimod som et sted, hvor vi er villige til at investere i hinanden og tør sætte hinanden fri. Så ledere eller "gamle" ikke begrænser dem, som de/vi vandrer sammen med, og skaber et usundt afhængighedsforhold, men at de snarere bliver de skuldre, som næste generation kan stå på, så "my cealing becomes their floor", som Mike Bett udtrykker det. Det forudsætter også, at præster og ledere i kristne organisationer kan give slip på at tænke, at de skal kende alle svarene. Deres lederansvar er heller ikke primært at definere rammen for, hvad der er ret og rigtigt, men det er snarere at skabe rammer, hvor man i fællesskab hjælper hinanden til at finde frem til, hvordan et liv som kristen og discipel ser ud, der hvor man er og i den kontekst, som er vores netop nu.

Discipelskab er nemlig noget, vi skaber sammen, for det har at gøre med fællesskab og relationer. Men det begynder måske med de skridt, den enkelte af os tager, når vi begynder at vandre sammen med andre og med et "kom og se" inviterer dem helt ind i vores liv. Ikke kun den pæne og kontrollerede del, men derind hvor venskaber får styrke af netop svagheden og sårbarheden.

# Religionsfrihed – et problem?

*Af Henrik Sonne Petersen,*
*cand.theol., ph.d. i filosofi,*
*generalsekretær i Dansk Missionsråd*

---

*Artiklen beskriver, hvorfor arbejdet med tros- og religionsfrihed er aktuelt, og peger på, at der er brug for at være bevidst om værdigrundlaget for tros- og religionsfrihed. Dansk Missionsråd giver et bud på sådan et værdigrundlag med afsæt i et teologisk perspektiv.*

**Arbejdet med international tros- og religionsfrihed**

Et af emnerne ved Lausanne-konferencen "Dynamic Gospel – New Europe" var tros- og religionsfrihed, hvor den engelske forfatter Os Guinness og Julia Doxat-Purser fra European Evangelical Alliance deltog i seminaret *Championing Religious Freedom*. Velorienteret, med udsyn til Europa og resten af verden, præsenterede de to hver sit oplæg om, hvordan religionsfrihed er udfordret (Julia Doxat-Purser), men samtidig er en naturlig del af kristent discipelskab (Os Guinness).

I dansk sammenhæng fylder tros- og religionsfrihed en del i udenrigs- og udviklingspolitik. Siden den 27. februar 2014, hvor daværende udenrigsminister Martin Lidegaard var indkaldt til samråd om Danmarks indsats for forfulgte kristne og andre minoriteter, har en række organisationer, heriblandt DMR (repræsenteret blandt andre af Filip Buff Pedersen, som også har bidraget til denne artikel), arbejdet målrettet med at øge opbakningen til tros- og religionsfrihed. Resultaterne af arbejdet er overvældende, og de er selvfølgelig også et resultat af de store konflikter, som har gjort politikere og civilsamfund opmærksom på området. Her kan vi blot nævne Syrien (yazidier og kristne), Myanmar (rohingyaer, muslimer), Kina (uighurer, muslimer) og Nigeria (kristne). Det har givet markante nedslag, som de følgende punkter er eksempler på:

- Etablering af et tværpolitisk netværk af folketingsmedlemmer for international tros- og religionsfrihed (december 2015);
- Etablering af særlig enhed for tros- og religionsfrihed i Udenrigsministeriet (september 2017 - januar 2018);
- Forøgelse af DMRU-puljen først med 50% sidenhen med et engangsbeløb på 6 millioner (slut 2018);
- Formuleringer omkring religiøse aktører i Danmarks to seneste Udviklingsstrategier;
- Tros- og religionsfrihed blev gjort til et af seks fokusområder i forbindelse med, at Danmark ønskede og opnåede valg til FN's menneskerettighedsråd i 2019-2021;
- Med finansloven for 2020 etablering af Tros- og Religionsfrihedsvindue (5 millioner årligt de næste tre år).

**Betingelser for arbejdet med religionsfrihed: et kort historisk rids**

Der er dog også andre forhold, der i baggrunden har spillet en rolle for, at arbejdet med tros- og religionsfrihed har udviklet sig, som det har i Danmark. For det første er der en historisk udvikling, som er fælles for den vestlige verden, hvor den såkaldte sekulariseringstese er faldet sammen. Tesen blev formuleret i 1960'erne af blandt andre den østrigsk-amerikanske sociolog Peter Berger og andre sociologer og udtrykte en overbevisning om, at det moderne samfund var knyttet til en sekularisering, der indebar, at religion langsomt ville forsvinde fra det offentlige rum. Men i takt med at flere moderne stater ikke afviklede religion, men tværtimod prioriterede den, som for eksempel Iran, og der kom øget opmærksomhed om den rolle, som religiøse aktører spillede i lokal udvikling, faldt ideen om det modernes overlejring af religion til jorden.

For det andet medførte dette blandt andet, at religion blev en integreret del af international politik, i hvert fald i USA, hvor "god, moderat religion" blev vurderet som en positiv samarbejdspartner for regeringer, mens "intolerant religion" var modstanderen. Den amerikanske professor i statsvidenskab Elizabeth Shakman Hurd gør dog opmærksom på, at det er vanskeligt at gøre politik til et omdrejningspunkt i international politik, og i sin bog *Beyond Religious Freedom* fra 2015 argumenterer hun for, at "religious engagement foments intracommunal conflict over the politics of representation and the distribution of scarce resources" (side 67).

Udfordringen med at "bruge religion" politisk ændrer dog ikke på det forhold, at religion spiller en politisk rolle. Det er det tredje punkt, vi skal lægge mærke til, som har spillet ind i udviklingen af tros- og religionsfrihed. Vi møder det i særlig grad som en spænding omkring multikulturalisme. Man kunne godt tro, som den amerikanske politolog Samuel Huntington argumenterede for i *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order* fra 1996, at det er religiøs mangfoldighed, der er årsag til mange konflikter og sammenstød, og at løsningen derfor, i forlængelse af tankegangen i sekulariseringstesen, er mindre religion. De amerikanske forfattere Bryan Grim og Roger Finke (*The Price of Freedom Denied*, 2011) argumenterer dog for og dokumenterer, at det forholder sig anderledes. I deres perspektiv er det ikke religion som sådan, der afføder vold, men begrænsning af religion og multikulturalisme.

Det fjerde og sidste væsentlige forhold, vi skal nævne her, er relateret til politisering af religion. For selvom det kan synes som en positiv udvikling, at der for eksempel kommer øget opmærksomhed om forfulgte kristne rundt om i verden, er det også en udfordring, hvis det bliver en partipolitisk mærkesag i Danmark. For så kan resultatet meget vel blive, at et engagement for forfulgte kristne sættes i modsætning til arbejdet med tros- og religionsfrihed.

Tilsammen giver de fire punkter en begrundelse for, hvorfor det er vigtigt at være bevidst om værdigrundlaget for tros- og religionsfrihed, og i et kirkeligt perspektiv synes det særligt relevant at arbejde med et grundlag, der både forholder sig til forfulgte kristne og det mere almene engagement for religionsfrihed.

**Dansk Missionsråd og tros- og religionsfrihed**

Dansk Missionsråd (DMR) har givet et bud på nogle værdier, som kan være del af sådan et grundlag i positionspapiret *Forfulgte kristne og tros- og religionsfrihed*. DMR skelner mellem rettighedsbaseret og trosbaseret arbejde, men beskriver også en gensidig afhængighed mellem de to perspektiver, og argumenterer for, at "et trosbaseret perspektiv ... ikke kun [har] 'afløb' i omsorg for kristne brødre og søstre, men kommer lige så meget til udtryk i det rettighedsbaserede arbejde med religionsfrihed". Det trosbaserede perspektiv indeholder præcist sådan et arbejde med værdigrundlaget, som jeg nævnte ovenfor, sådan at religionsfrihed ikke bliver et juridisk anliggende alene, men giver grundlag til at tale om det kald, som Os Guinness satte ord på ved Lausanne-konferencen, hvor han passioneret talte om, at alle kristne er kaldet til at være "champions of freedom, justice and freedom of belief".

DMR's forslag til et værdigrundlag (baseret på teologiske refleksioner med afsæt i begrebet *Missio* Dei, altså Guds mission) peger på tre centrale værdier, nemlig enhed (med alt og med alle), værdighed og medmenneskelighed. Selvom værdierne isoleret set nærmest er selvindlysende, indeholder de ikke desto mindre hjælp til at navigere i konkrete problemstillinger. Det gør sig gældende i internationale udviklingssammenhænge, men også i europæiske og danske sammenhænge, som vi nu skal vende blikket mod.

**Religionsfrihed som problem i Europa og Danmark?**

En konkret problemstilling i en europæisk sammenhæng præsenterede Julia Doxat-Purser ved konferencen i november. Hun refererede til den tiltale for hadtale, der er rejst mod tidligere indenrigsminister i Finland, Päivi Räsänen i maj 2021, efter at Räsänen lavede et *bible-tweet* i forbindelse med en *pride* i juni 2019. Det er et konkret udtryk for, at der er brug for at afklare, hvordan religionsfrihed hænger sammen med lovgivning om hadtale. Julia Doxat-Purser argumenterede i sin præsentation for, at religionsfrihed indebærer retten til at forkynde sin tro, også når det indebærer, at der sættes spørgsmålstegn ved andres seksuelle identitet. Et andet eksempel på udfordringer relateret til religionsfrihed er forkynderloven i Danmark (2016), som mange beskriver som en lov, der er gennemsyret af mistænkeliggørelse af religion og religiøse forkyndere. Et tredje eksempel der kan nævnes, er det forslag til lov om sprog for forkyndelse, som Socialdemokratiet har tumlet med siden 2020.

Vi skal ikke gå mere i detaljer med sagerne her, men blot tage til efterretning, at der rent faktisk er udfordringer om tros- og religionsfrihed i Danmark. Underligt nok ser det ud til, at det brede danske samarbejde om internationalt arbejde med tros- og religionsfrihed, der er blevet arbejdet med siden 2014, har været akkompagneret af en parallel mindskelse af religiøs tolerance i Danmark, i hvert fald hvad angår religiøse særstandpunkter og religiøse minoriteter. Det brede samarbejde mellem organisationer og folketingspolitikere, der har formet det nuværende arbejde med religionsfrihed i udlandet, har ikke ført en bred tolerance overfor religiøse forhold i Danmark med sig, hvor det snarere er som om, at sekulariseringstesens sammenbrud og en øget synlighed af religiøse grupperinger har

resulteret i udfordringer for religiøs tolerance og åndsfrihed!? Er det blot et spørgsmål om tilvænning, eller er det faktisk led i en drøftelse af, hvordan sammenhængskraften i det danske samfund bedst udfoldes? Altså om "det danske" bedst udfoldes ved begrænsning og inddæmning af afvigende religiøse udtryk eller ved hævdelse af friheden til at udtrykke sig og udøve religiøs aktivitet, også når det går på tværs af det, der forekommer selvindlysende for flertallet?

I det værdigrundlag, som DMR arbejder med, er der indlejret udsigt til en etik, hvor religiøse aktører inviteres til at forholde sig kritisk til egen praksis. Selvkritik og uenighed er en udfordring mange steder, især i forhold omkring køn og seksualitet, men det er mere generelt på spil i spørgsmål om negativ social kontrol. Social kontrol opfattes i en dansk sammenhæng ofte som noget, der er på spil blandt flygtninge og indvandrere, men siden Børns Vilkår udgav en rapport i 2019, hvor de beskrev negative kontrolmekanismer i danske menigheder, har det også været et emne for dansk kirkeliv. I oktober 2021 afholdt FrikirkeNet således en konference med overskriften "Når kirken svigter," og DMR og Isobro inviterede i foråret 2022 (27. april) til et medlemsseminar om psykisk arbejdsmiljø og faren for krænkelser i NGO/FBO-branchen.

Hvordan spiller et værdigrundlag ind på en konkret problemstilling som social kontrol? I DMR's perspektiv er "enhed" ikke en opfordring til enighed, men til at se, høre og lytte til dem, der står andre steder, end vi selv gør. DMR arbejder med dette ud fra den forståelse, at udfordringen for et sundt fællesskab ikke er samtale og uenighed, men isolation og vold. Uenighed og diskussion er sundhedstegn for et levende fællesskab, fordi det udtrykker respekt for vores eget ståsted, vores kultur og traditioner, samtidig med at der er åbenhed overfor, at andre kan udtrykke det anderledes. Vi kan godt værne om vores eget ståsted og samtidig være åbne overfor, at andre står et andet sted, og at det kræver forhandling, hvordan vi bedst skaber fællesskab, værdier og etablerer magtstrukturer. Det indebærer, i forhold til negativ social kontrol, at vold og isolation mødes med fast afvisning og en forventning til myndighederne om at værne om det enkelte menneske. Samtidig inviterer en værdi som "enhed" de forskellige parter til at dyrke nysgerrighed og interesse i, hvordan andre ser på sagen, sådan at forskellighed ikke mødes med afvisning og undertrykkelse som rygmarvsreaktion. Nysgerrighed og interesse er udtryk for tolerance, uden at det handler om at lade hver passe sit. Meget mere kunne siges her om de sociale aspekter, der er koblet til tanker om inkarnation og skaberværk, skabelse og skaber, men det fører for vidt, så det må vi lade ligge.

"Værdighed" handler om det enkelte menneske og kendes som værdi bedst fra FN's menneskerettighedserklæring, hvor værdighed er noget alle er født med, og som sammen med fornuft og samvittighed begrunder, at alle mennesker har en række rettigheder. I et teologisk perspektiv forstås værdighed ikke som et synonym for fornuft og selvbestemmelse, men har sin egen begrundelse som udtryk for den intuitive indsigt, at kropslighed og liv har iboende værdighed. Derfor er værdighed ikke i første række en motivation til at beskytte "mine" rettigheder, men, med den franske filosof Emmanuel Levinas' ord, en

motivation til at værne om det andet menneskes rettigheder (”Les droits de l’autre homme,” 1988). Her formulerer Levinas sig i forlængelse af lignelsen om den barmhjertige samaritaner, hvor hverken religiøs anseelse, etnicitet eller komfort får lov at stå mellem os og andre, der har brug for at blive set og draget omsorg for. Anvender vi det værdiperspektiv i forhold til social kontrol, bidrager det med en motivation til at håndhæve lovgivning og sikre det enkelte menneskes ret. Men værdighed peger også på, at det ikke kun handler om at undgå ”negativ” social kontrol, men at den sociale kontrol, som er en uomgængelig og naturlig (og god) del af alle fællesskaber, er domineret af en lyttende, respektfuld og inkluderende attitude.

”Medmenneskelighed,” som er den tredje værdi, handler i DMR’s perspektiv ikke blot om universelle træk ved den menneskelige tilværelse, men er et udtryk for det nye menneskelige fællesskab, der i Jesus’ beskrivelse er et fællesskab for ”ret og retfærdighed,” som finder udtryk i kærlighed til Gud og næsten (Matt 22). I et fællesskab præget af medmenneskelighed er der en autoritet på færde, der ikke hviler på magt og undertrykkelse, men på selvopgivende kærlighed. Taler vi om social kontrol hjælper værdien medmenneskelighed os til at undgå dæmonisering af ”de andre,” og det motiverer til en holdning præget af uegennytte og et fællesskab, hvor kærlighed står over en sikring af fællesskabets integritet.

# Skaberværk og evangelium går hånd i hånd

*Af Julie Kajgaard, cand.theol.,*
*passioneret om bæredygtighed på mange planer.*

---

*Har klimakrise overhovedet noget med den kristne tro at gøre? Svaret i denne artikel er et klart ja. Hvordan hænger det mon sammen? Artiklen inviterer til en refleksion over, hvordan læseren forstår, hvad evangeliet er, og hvilket forhold der er mellem menneskeheden og det øvrige skaberværk. Med afsæt i disse to perspektiver, er det artiklens budskab, at enhver kristen er kaldet til at være forvalter fremfor forbruger.*

**Energipolitik er sikkerhedspolitik**

I skrivende stund er det krigen i Ukraine, der fylder i alle medier, i samtaler blandt venner og i rigtig mange menneskers tanker. Det er helt uvirkeligt for de fleste af os, at der igen er krig på det europæiske kontinent. Europa er i en ny virkelighed. Det er en virkelighed, hvor vi kun er ved at ane konturerne af krigens konsekvenser, og derfor er det svært at sige noget håndfast om, hvordan verdensorden kommer til at se ud fremadrettet.

I en tid med krig kan vi måske tænke, at det kan da overhovedet ikke give mening at tale om klima og de medfølgende forandringer, der skabes heraf. Klimaet er noget, vi kan forholde os til, når der er overskud - både menneskeligt og økonomisk. Dog virker det til, at lige netop klimapolitik bliver skubbet frem på den politiske dagsorden. For er der noget, vi allerede ser, og som er blevet udtalt af både danske politikere og formanden for EU-Kommissionen, Ursula von der Leyen, er det, at: Energipolitik er sikkerhedspolitik. Krigen i Ukraine har allerede tydeliggjort, at den afhængighed, Europa har af gas og olie fra Rusland, er problematisk. Forbruget af russisk gas og olie er med til at finansiere den russiske økonomi, og dermed finansierer Europa med sit forbrug den russiske krigsmaskine. Krig og klima er på en ny måde kommet til at hænge sammen i vores bevidsthed.

Måske sidder du og tænker, hvordan kan det være, at jeg i en artikel om klima og mission skal læse om international politik? Grunden til, jeg er begyndt i det politiske, skyldes, at krigen i Ukraine afslører, hvordan hele spørgsmålet om klimaet er enormt komplekst. Der er mange interesser på spil, når det handler om klimaet, og der er mange overvejelser, som der skal gøres. Denne artikel kommer på ingen måder til at redegøre for alle de komplekse problemstillinger, der er forbundet med klimakrisen, men den vil give et perspektiv på, hvorfor det ræsonnerer med god teologi at engagere sig som individ og kirke i klimadagsordnen.

Et sidste perspektiv her indledningsvis er, at jeg vil gerne gøre os opmærksomme på, at klimakrisen altid har noget at gøre med levende væsener. Både mennesker, dyr og planter bliver ramt af klimaforandringerne. Det er altså ikke kun et teoretisk problem, men det handler om livet på jorden.

**Klimaet på dagsorden**

På Lausannes europæiske online-konference i november 2021 blev klimaet også taget under behandling. Der blev givet både teologiske og praktiske input igennem to seminarer. Det ene seminar *Turning up the Heat: Biblical and Practical Responses to Climate Change* blev holdt af Dr. Ruth Valerio og Matthias K. Boehning. Valerio har i flere årtier været teologisk og praktisk engageret i klimadagsorden, og hun har skrevet adskillige artikler og bøger på området. Boehning er leder af Evangelisk Alliances bæredygtighedscenter, som ønsker at engagere kristne i FN's verdensmål. I deres supplement af teologisk refleksion og praktiske anvisninger viser de på fineste vis, hvordan en kristen tilgang til klimaet ikke kun hører til den fagteologiske debat, men at teologi også må omsættes i praksis. Det samme gør sig gældende for det andet seminar, der blev holdt af Dr. Hilary Marlow og Marcial Felgueiras, og som havde titlen *Creation Care and Christian Mission: The Gospel in Action.*

Helt grundlæggende understreger de to seminarer på hver sin måde, at det er en del af evangeliet at være gode forvaltere. Det at tage del i Guds mission handler også om at tage sig af skaberværket. Felgueiras påpeger også, at ved at deltage i klimadagsordnen igennem etablerede organisationer får man som kristen en unik mulighed for at fortælle om, hvorfor man engagerer sig. Denne mulighed kan hjælpe de involverede i at fortælle, at det er en del af ens kristne praksis og tro at drage omsorg for skaberværket, og dermed kan ens engagement i klimadagsorden blive en anledning til at bringe ens vidnesbyrd om evangeliet.

**Hvad er evangeliet?**

For at kunne fortælle andre, hvad evangeliet er, må vi hver især have formuleret evangeliets indhold over for os selv. Her ligger der en stor øvelse. For det er let at overtage andres formuleringer, men hvis vi skal være troværdige budbringere af de gode nyheder, må vi hver især have formuleret evangeliets indhold med vores egne ord.

For nogen af os kan tanken om, at evangeliet har noget med skaberværket at gøre, virke helt fremmed. Vi skal begynde et nyt sprogligt eventyr, hvor skaberværk og evangelium går hånd i hånd. For andre af os har vi arbejdet med dette længe, og det falder os naturligt at understrege Guds omsorg for skaberværket, når vi taler med mennesker om vores kristne tro. Uanset, hvor vi er, vil det være godt at genfortælle for os selv, hvordan de gode nyheder om Guds virke i verden også hænger sammen med skaberværket.

**Gud løfter den svage op**

Valerio understreger i sit oplæg, at Gud tager sig af den svage (Sl 113,7). Den ophøjede Gud, som pr. definition er noget andet end det skabte, har blik for den svage i sit skaberværk. Det fortæller os noget fantastisk om Guds væsen og karakter. Jesus understreger, hvordan Skaberen drager omsorg for sit skaberværk, da han sagde: "Se himlens fugle; de sår ikke og høster ikke og samler ikke i lade, og jeres himmelske fader giver dem føden."

(Matt 6,26). Himlens skaber, jordens opretholder, Gud som troner i himlene, har blik for den lille fugl. Hvad betyder det for os mennesker? Det betyder, at vi som bærere af Guds billede også skal have blik for fugle, blomster og de mindste arter på jorden. Mennesket er nemlig skabt med et særligt ansvar for at være forvaltere af det øvrige skaberværk (1 Mos 1,28).

Der er nemlig en dobbelthed i skabelsen. På den ene side er mennesket en fuldstændig del af det øvrige skaberværk. Hele skabningen er under Guds gode blik. Mennesket har ikke sin egen skabelsesdag, men det blev i skabelsesfortællingen skabt med de øvrige landdyr (1 Mos 1,26). Gud så, at alt det skabte var godt. Vi får hermed fortalt, at alt skaberværk har den samme værdi for Skaberen. Dobbeltheden kommer alligevel frem i, at der er noget særligt ved mennesket. Det er kun mennesket, der skabes i Guds billede. Det er også kun mennesket, der får en særlig opgave nemlig at være forvaltere af det skabte. På den måde er der en anderledeshed indbygget mellem menneskeheden og resten af skaberværket. Hvordan skal vi forstå denne dobbelthed eller anderledeshed? I historien har det fået nogle mennesker til at leve i pagt med naturen. Det ser vi for eksempel iblandt mange oprindelige folkeslag. For andre grupper af mennesker har det betydet, at man har understreget sin særegenhed frem for det fælles. Det øvrige skaberværk er blevet underlagt et stærkt fokus på, hvilke ressourcer der kunne udvindes fra det.

Udvinding af råstoffer og andre af jordens ressourcer har medført, at nogle mennesker har haft meget, hvor det for andre har betydet, at de har haft lidt. Denne skævvridning fortsætter, når det handler om, hvem der har de største omkostninger, når det handler om klimaforandringer. Det er de svageste, der bliver ramt af de riges (over)forbrug. Det er de svageste, der oplever, at deres jord bliver til sand, eller deres afgrøder forsvinder bort af voldsomt vejr.

**Forvaltere fremfor forbrugere**

Klimakrisen er som nævnt et komplekst problem. Der er utallige problemstillinger, der er vævet ind i hinanden. Denne sammenvævning fortæller os, at mennesket hænger sammen med det øvrige skaberværk. Der er ikke noget eller nogen, der er isoleret fra hinanden. Derfor er det ikke lige meget, om Vesten er afhængig af energiforsyninger, der kommer fra Rusland. Det betyder faktisk noget for nogen, at energipolitik er sikkerhedspolitik. Det betyder noget for de ukrainere. Det betyder noget for de oprindelige folkeslag, om vi brænder olie af. For det, vi smider op i atmosfæren, påvirker deres mulighed for at dyrke jorden. Som kristne har vi et særligt kald til at forkynde, at Gud løfter den svage fra støvet. Det er et budskab, som har uendelige mange udtryk, men et af dem er at være forvaltere fremfor forbrugere af skaberværket.

# Evangeliet og byen - perspektiver på dansk praksis

*Af Michael Agerbo Mørch,*
*cand.theol. ph.d., underviser ved Dansk Bibel-Institut*

---

*Omkring 70% af befolkningen i Vesten lever i dag i byer, og antallet er stigende. På seminaret "The Gospel and the City" slog Roger Sutton derfor fast, at kirken også er kaldet til at fokusere sin missionsindsats her. Der er allerede mange gode og kreative initiativer i gang i danske byer, og jeg tror, der er størst gavn af fortsat at lade disse vokse op fra neden. Denne artikel er derfor ikke en manuel, men nogle mere overordnede overvejelser om bymission i en dansk sammenhæng.*

**Kort karakteristik af byen**

Danmark er et lille land. Der bor færre mennesker i hele kongeriget end i mange udenlandske storbyer. Vi har én storby i Danmark, og selv København har mange provinsielle træk. Men Danmark er også et højt udviklet land, teknologisk og økonomisk, og særligt i studiebyerne viser det sig ved, at impulser fra storbyer udenfor landets grænser hurtigt vinder indpas. Det er en vigtig pointe fra starten, for megen inspiration til mission i byen fokuserer på storbyer, som har en anden social dynamik end de fleste byer i Danmark.

Ifølge den amerikanske præst Timothy Keller er en by blandt andet kendetegnet ved, at det er et sammenrend af det bedste og det værste i mennesket. I sin bog *Center Church* skriver han: "Because the city is humanity intensified – a magnifying glass that brings out the very best and worst of human nature – it has a dual nature" (side 135). De dygtigste og mest initiativrige samler sig ofte i byerne, hvorfor udviklingen ofte anspores herfra. Men byerne har også altid været tilflugtssted for skæve eksistenser, fattige, undertrykte og tilmed kriminelle. Jo større en by er, des lettere er det at gemme sig i menneskehavet, og denne anonymisering er eftertragtet for mange. Som man sagde i middelalderen: "Stadtluft macht frei" (byluft gør fri). Men det har også en skyggeside, nemlig at storbyens frigørende anonymisering let skrider over i livsberøvende usynliggørelse. Det er lettere at være minoritet i byen, men ensomheden lurer som en eksistentiel trussel.

**Den danske kontekst**

Der er nogle særlige problemstillinger i en dansk kontekst, som jeg gerne vil identificere og kommentere på.

*Folkekirkens situation og de hvide pletter*

Emnet her er ret penibelt, for det nævnes ofte som et vigtigt punkt, at kirkeplantere skal være strategiske i deres valg af by og sted, når de laver en ny kirke – hvilket også var en central pointe for Panagiotis Kantarzis, der i seminaret delte sine erfaringer fra Athen. I stedet for at samle sig i én del af en by, er det oplagt at sprede sig, så kirken altid er tæt på lokalbefolkningen, og ingen interesserede har langt til en kirke. Men hvor mange lande

har en høj grad af fleksibilitet og mobilitet mellem kirker, fordi enhver kan starte en menighed i mere eller mindre løs tilknytning til en organisation, så har vi i Danmark folkekirken, som giver nogle unikke muligheder og begrænsninger.

I én forstand har kirken ingen hvide pletter på Danmarkskortet, for folkekirken er spredt ud over hele riget. Alligevel er der en pointe i at være strategiske omkring, hvor vi placerer nye initiativer, eller hvor vi stræber efter at få embede til bibeltro præster. Der ér dele af Danmark, hvor der er langt til en bibeltro forkyndelse, men så vidt jeg kan vurdere, er de fleste større byer velsignet med sunde kirketilbud.

I mine øjne er der et lidt uafklaret forhold mellem folkekirken og frie kirkers initiativer. Folkekirkepræster kan ofte føle sig underløbet af anarkistiske initiativer, mens disse omvendt kan føle sig kvalt af folkekirkens bureaukrati og patentfølelse. Mange steder er folkekirkens missionsrolle knyttet tæt til præsten, som er i samtale med hundredvis af sognebørn om året. Det giver mange præster en oplevelse af, at kirken er i stor kontakt med en masse kirkefremmede. Og det er rigtigt, men ofte er menigheden passive i missionsindsatsen og reduceret til deltagere i søndagens højmesse. Skal folkekirken bidrage aktivt til bymission, må der ske en ændring af mindset, så menigheden integreres mere i mission. For de frie menigheder og kirker er missionen mindre umiddelbar, fordi de aktivt skal opsøge de fleste kirkefremmede for at få kontakt. Det giver et større slid, men kan have den fordel, at menigheden reelt er afhængig af, at mange deltager.

*Politikernes byplanlægning*

Folkekirken har sine synlige og centralt placerede bygninger, men for frie initiativer kan det være en stor problemstilling at finde relevante lokaler. Byråd og kommunalbestyrelser har ofte skrappe regler for, hvor og hvem der må købe og leje bygninger, og det kan gøre en strategisk placering i en by til en udfordring. Ofte må man nøjes med en lagerbygning bagerst i et industrikvarter, og det skaber nogle udfordringer. Også det er en grund til at skabe tættere forbindelse mellem de forskellige kirker i en by, så folkekirkens synlighed og de frie kirkers frimodighed kan kombineres bedre.

Måske skal kirkerne begynde at satse mere på lobbyisme overfor lokalpolitikere. Både så vi er i løbende kontakt med dem og deler behov og visioner, men også så de ser, at vi bidrager positivt til byerne. Har vi deltaget i byens projekter og været en ressource i forskellige sammenhænge, kan der måske lettere falde et skøde eller et lejemål vores vej.

**Forslag til fire fokuspunkter**

Lad mig nu dreje fokus over på fire punkter, der bør have vores opmærksomhed, uanset hvordan vi organiserer og praktiserer mission i vores by.

*Cape Town-erklæringen* fra 2010 identificerer fire grupper, som særligt er til stede i byen, og som kan angive nogle fokuspunkter for mission: “Det er i byerne, disse fire vigtige

grupper af mennesker især findes: (i) den næste generation af unge mennesker, (ii) unåede folk, som er migreret, (iii) kulturskaberne, (iv) de fattigste af de fattige" (side 73).

*Fokus på bøn*
Al mission – ja, al kirkens liv – må være båret af bøn. Det stærkeste, vi kan gøre for vores byer, er at være udholdende i bønnen (Kol 4,2). Det gælder både den enkelte menighed og på tværs af kirker i en given by. Mange steder mødes præster og ledere på tværs af kirker til bøn, men hvorfor begrænse denne tjeneste til lederskabet?

*Fokus på diakoni – fattige og migranter*
Som citeret ovenfor så er byerne de steder, hvor fattige og migranter ofte samler sig. Derfor er der mere lidelse, mere nød, i byerne, og det kalder på en koordineret indsats omkring diakoni. I mange byer er der vigtige initiativer i gang, men ofte bliver initiativerne parallelle. Mange byer kan have gavn af at have én lektiecafé, én besøgstjeneste, ét nødherberg og så videre. Nogle initiativer fungerer godt ved at have en synlig tilknytning til folkekirken, som også ofte har en bedre økonomi og bedre lokaler end frie kirker. Andre projekter fungerer bedre i det dynamiske miljø udenfor folkekirken, og man bør have en lokal samtale om, hvordan man bedst fordeler opgaverne og indsatserne.

*Fokus på studerende*
De studerende er fremtidens forældre, ledere, trendsættere, og derfor er det afgørende, at kirken rækker evangeliet til dem. Kristeligt Forbund for Studerende (KFS) har i mange år gjort en uvurderlig indsats her. Kirkernes og foreningernes ungdomsgrupper er også gode til at bære med, og det er måske denne del af bymissionen, som fungerer allerbedst. En løbende udfordring er demografisk, for unge har en tendens til at klumpe sig sammen i bestemte byer, og det efterlader nogle studiesteder med ekstremt få kristne. Mange ting afgør, hvor man som ung ender henne, og vi skal ikke have en stavnsbinding til bestemte studiesteder. Alligevel tror jeg, at vi i stigende grad skal inspirere unge til at overveje alternativerne, fordi det faktisk tjener en større sag, hvor de vælger at slå sig ned i studieårene. Aarhus har i mange år været magneten for unge kristne, mens for eksempel København, Aalborg, Roskilde, Odense og Lyngby (DTU) har haft mindre tilstrømning. Det vil tjene kirken i Danmark, hvis vi fik en større spredning i de store studiebyer.

*Fokus på evangelisation*
Megen tale om mission i dag fokuserer på at finde alternativer til traditionel evangelisation, som mange af os har kvababbelser ved. Det er godt, for alle er ikke kaldet til at være i mission på samme måde. Men som en god ven kritisk bemærkede: "Måske er det i virkeligheden gået sådan, at mange har tænkt, at for eksempel gadeevangelisation ikke er den rette setting at fortælle andre om Jesus i. Måske der er noget om det. Men der er ikke kommet noget i stedet, så nu taler vi bare ikke med nogen om ham."

Derfor er det afgørende, at vi finder relevante alternativer til de af os, som ikke trives med traditionel evangelisation. En anledning til disse overvejelser er, at udviklingen i Vesten også har gjort, at mange er komplet fremmedgjorte overfor kristendommen og praktisk talt intet ved. I byen, hvor folk generelt møder mange impulser og derfor er villige til at prøve flere ting af, kan det give en nysgerrighed og åbenhed for evangeliet. Det skal ikke romantiseres – mange i byen har ikke en modstand mod evangeliet, men en gabende ligegyldighed. Den pude kan være dræbende at slå i, men der vil også være sprækker, hvor folk bliver nysgerrige efter, hvad det der kristendom egentlig er for noget. Ved at vove en mere offensiv evangelisering spår jeg, at vi igen kan få flere i tale. Er man ikke selv kaldet til at være evangelist, må man være med til at bede evangelister frem.

**Bymission – en besindelse**

Det er ret let at tale romantisk om bymission. Visionerne kan hurtigt blive store, italesat med begreber, der henført sætter tanker og hjerter i glød. Men der er en vigtig besindelse: Bymission er hårdt og svært. Mennesker er bøvlede og vrangvillige. Bibelen er fuld af nøgtern indsigt i, at verden *også* vil møde kirken med modstand, forfølgelse og lidelse, når den bringer evangeliet. Der er masser af muligheder, og markerne er hvide til høst, siger Jesus (Joh 4,35). Men han siger også, at når – ikke hvis – vi møder modstand, så skal vi ikke blive overraskede, for han *har* sagt det til os (Joh 16,1-4).

Som den kroatiske teolog Miroslav Volf har sagt, så må vi forvente, at der er dele af evangeliet, der vil vække anstød og modstand i enhver sammenhæng, mens der også er dele, som vil finde genklang i den aktuelle kultur. Forfølgelse og tiltrækning vil eksistere side om side i en given kontekst. Den besindelse er med til at gøre det klart for os, at også bymission har sine udfordringer, sine faldgruber, men det kalder os også ind i en afhængighed af Gud og hinanden. Som Roger Sutton understregede flere gange, så er det derfor heller ikke et projekt, vi kan gennemføre som enkeltindivider og heller ikke som enkeltkirke, men som vi må udføre i en fælles tjeneste.

# Workplace mission

*Af Marianne Merrild, Project Director, LEGO System A/S,*
*og næstformand i menighedsrådet i Aarhus Valgmenighed*

---

*Mission er ikke forbeholdt missionærer, præster og andre kirkeligt ansatte. Kristne på ganske almindelige arbejdspladser er også en del af Guds mission. To seminarer på Lausanne-konferencen gav inspiration til at vise evangeliet i hverdagen på arbejdspladsen.*

**Et 'aha-øjeblik'**

For nogle år siden fik jeg et virkeligt stort 'aha øjeblik', et punkt i mit kristenliv, som fik en stor betydning for mig, og hvordan jeg ser min kristne tjeneste her i livet. Da det gik op for mig, at Gud ønsker, at vi bruger vores liv på sit rige, men at det ikke betyder, at jeg skal sige min stilling op og blive ansat eller frivillig i kirken. At jeg godt kan tjene Gud lige der, hvor min hverdag er – igennem mit job. Og ikke bare på grund af den indtægt jeg får, som så kan omsættes til de "professionelle kristnes" arbejde.

Når jeg lytter til de to seminarer fra Lausanne-konferencen *Workplace Insights for Shaping Europe* og *Dynamic Gospel in the Workplace*, så er det en oplevelse, som flere giver udtryk for selv at have oplevet eller hørt om fra andre. Som der også refereres til fra Kolossenserbrevet kapitel 3, vers 23, at hvad vi end gør, så skal vi gøre det af hele hjertet for Herren. For alting tilhører Gud, og alt arbejder for Ham. Det er vores opgave at forvalte det, vi er sat i.

For mig var der noget meget befriende i at vende det, jeg havde tænkt det meste af mit liv, på hovedet og ikke tænke i en opdelt verden med søndagskristen og hverdags-mig. At jeg er kristen og ønsker at leve Jesus lig, uanset hvor jeg er og færdes. Samtidig er jeg også blevet sat fri til, at det ikke betyder, at det liv skal have en bestemt form og ramme. I mange sammenhænge må det kendes på min adfærd, at jeg er kendt af Gud, uden at jeg nødvendigvis bruger mine ord.

**At vise Jesus' kærlighed i hverdagen**

For nogle år siden var jeg igennem min arbejdsplads på et kursus, der hedder "Purpose to Impact". I bund og grund handler det om at finde ud af, hvad det er, du selv bidrager med, der er unikt for dig; hvad er ens egen personlige 'purpose statement'; hvordan gør jeg en forskel. Ved at forstå det og sætte det mere i spil får man større effekt og påvirkning som leder. Mit personlige formål er at 'være en bog for dem omkring mig'. 'En bog' har flere betydninger, men den ene af dem er at bringe Bibelens ord med i den måde, jeg går til mine opgaver og omgivelser på. Ikke tænkt på en aktivt forkyndende måde, men som en del af det jeg bringer unikt med til et team (til forskel fra mine ikke-kristne kollegaer). For mig har det været en stor del af at definere, hvad denne helheds-kristne tilgang har af betydning ind i min arbejdshverdag, og det er med til, at jeg holder mig selv fast på, at det er en del af den måde, jeg bidrager på. Det handler ikke om, hvilke opgaver jeg løser, men hvordan jeg løser dem.

Måske et konkret eksempel kan være med til at illustrere, hvad jeg mener. På et tidspunkt kom jeg ind i et projektteam, som var veletableret. Deres kultur var for mig at se lidt skæv. Den var nemlig baseret på, at de designere, der laver modellerne, havde fået en særlig status i teamet, som dem der lige kunne og var lidt mere end alle andre. Det skabte naturligt nok lidt frustration og gnidninger fra de andre i teamet. I den situation så jeg det som min opgave at ændre kulturen i teamet til at tænke, at alle er lige meget værd. Fordi min tankegang og tilgang er, at vi er alle lige meget værd i Guds øjne. Vi er alle lemmer på legemet, og selvom der her ikke var tale om kirken, så er det lige så vigtigt i andre sammenhænge, at alle mennesker får lov at opleve sig som en ligeværdig del af et team og en opgave. At deres bidrag er lige så vigtigt som de andres, og at de er værdsatte. Det er jo meget muligt, at det hele starter med en fed og spændende ny model, men den kommer ikke ud til mange børn, hvis ikke nogen tager ansvar for at lave en stykliste til produktionen, lave emballagen til at pakke den ind eller bidrager på fabriksgulvet med at pakke den og sende den ud i verdenen og så videre. Faktisk viste det sig, at udover de 12 modeldesignere i teamet, så var der i alt omkring 100 andre medarbejdere, der havde registreret timer ind på projektet, fordi de havde bidraget med at realisere produktet. At få den samlede indsats frem og ikke glemme dem, der måske på papiret står nederst, er for mig en af de måder, hvor jeg i hverdagen på mit arbejde, gennem mine handlinger, kan vise Jesus' kærlighed til alle omkring mig.

Der er mange andre måder, jeg bruger min kristne tro på. For eksempel måden jeg taler til og om andre, hvad jeg vil og ikke vil være med til at stå på mål for og så videre. Det er ikke altid oplagt at snakke om tro og kirke midt i en travl hverdag, hvor vi skal have noget fra hånden. Det er heller ikke det, jeg er ansat til. Men det er også okay, for jeg tror på, at Gud kan bruge min tilstedeværelse og måden, jeg går ind i hverdagen på, til også at vise sig for andre. Det er ikke mit ansvar, om nogen kommer til tro – det er Gud, der møder folk, men jeg stiller mig til rådighed som lys og salt, ind i min hverdag, der hvor jeg er – og det er også at være en del af Guds mission. Jeg vælger at omslutte min dag og mine kollegaer og de beslutninger, vi skal være med til at træffe, i bøn. Det gør jeg både før dagen starter, men også løbende mens møder eller andet foregår. Så beder jeg om Guds nærvær og hjælp til, at vi gør det, der er hans vilje og til hans velbehag.

**Et ønske om faglige, kristne netværk**

Jeg kan stadig savne, at vi i kirken bliver bedre til at tale denne del af kristenlivet op. At det ikke "kun" eller "bare" handler om, hvad vi gør i og fra kirken, men også hvordan vi lever i efterfølgelse af Jesus lige der midt i en hverdag i en travl forretningsverden, eller hvor vi nu end bruger vores talenter i hovedparten af vores tid. Da jeg lyttede til de to seminarer, så slog det mig, at noget andet, jeg godt kan savne, er nogle faglige netværk, hvor vi kan dele de faglige udfordringer men i et kristent perspektiv. Jeg har stadig opdelt mine netværk i en søndags-version og en mandag-fredag-version. Altså min familie og jeg er med i en smågruppe, hvor vi deler liv og vandring med hinanden i kontekst af vores tro, og jeg har nogle faglige netværk, hvor jeg henter sparring og inspiration til mit liv som projektleder. Det kan være godt på hver deres måde, men måske mit næste træk vil

være at finde nogen, der kan være med til at sammensmelte de to funktioner som et supplement. Til at snakke om hvordan man løser det ene eller andet problem i en arbejdssammenhæng men i en kontekst af 'What Would Jesus Do', som vi gik og sagde, da jeg var ung i 1990'erne. Så den inspiration vil jeg samle op og se på, hvordan det kan få udtryk ind i min hverdag og kontekst. Måske det også er noget, som andre kan lade sig inspirere af og på den måde være med til at tale om og dele et liv som 'helhedskristen'.

# Udtalelse fra Lausanne Europe 20/21

*Dansk oversættelse af 'The Lausanne Europe 20/21 Statement'*
*Oversat af Alexander Engberg Vinkel, bach.theol.,*
*studentermedarbejder i Evangelisk Alliance i Danmark*

---

*At vandre sammen*
*for at dele det dynamiske evangelium*
*i det nye Europa*

Gennem 'Lausanne Europe 20/21 Conversation and Gathering' er Lausanne-bevægelsen i Europa blevet givet nyt liv som en evangelikal platform for relationer, ressourcer og samarbejdsinitiativer.

Lausanne-bevægelsen blev stiftet i Europa i 1974, men Europa har forandret sig meget siden dengang, og udfordringerne og mulighederne for kristen mission har også forandret sig. Derfor blev en ny europæisk proces startet af Lausanne Europa for fem år siden. En dobbeltstrategi voksede gradvist frem med et ønske om at holde den første store Lausanne-samling i Europa siden 1974 og at facilitere en sideløbende samtale.

**At se tilbage i taknemmelighed**
Vi takker Gud for ethvert teammedlem, der har været involveret i denne femårige proces, og for alle vores delegerede og Impact-gruppemedlemmer, som er blevet inviteret med ind i samtalen fra de nationale Lausanne-grupper og fra Evangelisk Alliance i de forskellige europæiske lande, fra missionsorganisationer og dem, der ser deres almindelige arbejdsplads som det sted, hvor de er i mission. Dette inkluderede ledere af diaspora-kirker, lokale kirkeledere, kvinder og mænd, unge og knap så unge, hvor halvdelen af de delegerede var 45 år eller yngre.

**At se hvad Gud viste gennem LE 20/21**
Selvom vi ikke var i stand til at samle de 800 delegerede i Polen på grund af Covid-19, gjorde Gud det muligt, at mere end 1.000 delegerede, Impact-gruppemedlemmer og andre kunne engagere sig i en inspirerende online samling, som mere end opfyldte vores primære målsætninger:

- SE – øjne blev åbnet for nye perspektiver fra hele Europa og ører lyttede til kvinder, unge og diaspora-kristne, hvis stemmer ofte er blevet 'muted'.
- MØD – deltagerne mødte hinanden online på tværs af generationer, etniciteter og missionale arenaer.
- TAL – den samtale, der startede i begyndelsen af 2020, forberedte de delegerede på at modtage fra, dele med og lære af hinanden ved fællessamlingerne og seminarerne.

- GØR – nye partnerskaber blev sat i gang, og deltagerne blev opmuntret og udrustet til deres liv og vidnesbyrd i dagligdagen.

Vi er særligt taknemmelige for, at processen bar følgende frugter:

- Mange nye relationer blev skabt, hvor vi tager nye skridt i retning af at bygge en relationel platform i og mellem lande for fremtidige venskaber, fællesskaber og partnerskaber.
- Skabelsen af et bredt spektrum af missionale ressourcer fra samlingen og samtalen, der allerede er tilgængelige på www.lausanneeurope.org.
- Starten på samarbejdsprojekter og -initiativer som for eksempel det at etablere partnerskaber mellem ledere fra 'Majority World' og indfødte europæiske ledere på tværs af Europa samt starten på et netværk om discipelskab.

**At se fremad med forventninger**

Lausanne Europe vil ved at bruge Cape Town-erklæringen som køreplan fortsætte med at udvikle sig som en platform med henblik på at fremme mission i, til og fra det europæiske kontinent.

Fremadrettet vil det betyde, at vi vil leve op til det trefoldige kald:

- At give et nyt pust til forkyndelsen af evangeliet i *ethvert land* i Europa.
- At se bibelske sandheder påvirke *alle områder* i det europæiske samfund.
- At opmuntre kristne til at øve indflydelse på de ideer og tanker, som former nutidens europæeres verdensbilleder.

Lad os fortsat vandre sammen for at dele
det dynamiske evangelium i det nye Europa!

***Koordinationsteamet for 'Lausanne Europe 20/21 Conversation and Gathering'***

Lars Dahle (formand), Ole-Magnus Olafsrud (næstformand), Jim Memory, Usha Reifsnider, Janet Sewell og Bodil Skjøtt